

ใต้ปีกอินทรี: การช่วยเหลือทางการทหารของสหรัฐฯ ต่อกองทัพไทย ผ่านหลักสูตรฝึกทางทหารในระหว่าง พ.ศ. 2493-2506¹

เทพ บุญตานนท์*

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย

Under the Eagle Wings: U.S. Military Aid to the Thai Armed Forces Through Military Training Programs between 1950-1963

*Thep Boontanondha**

Faculty of Liberal Arts, Mahidol University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 9 July 2025

Revised 17 August 2025

Accepted 25 August 2025

คำสำคัญ

การช่วยเหลือทางการทหาร

สงครามเย็น

การฝึกอบรม

ไทย-สหรัฐฯ

* Corresponding author

E-mail address:

thep.boo@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้สำรวจการช่วยเหลือทางการทหารในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2493-2506 โดยมุ่งศึกษาประเด็นเรื่องการฝึกทหารที่สหรัฐฯ จากการศึกษาค้นคว้าหลังจากที่รัฐบาลไทยได้ส่งทหารเข้าร่วมรบในสงครามเกาหลี ทางสหรัฐฯ ได้ตัดสินใจที่จะให้ความช่วยเหลือทางการทหารแก่ไทยอย่างเป็นทางการ ภายใต้ความตกลงทวิภาคีว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหาร ดังนั้นเป้าหมายพื้นฐานของสหรัฐฯ คือการอบรมทหารไทยให้เข้าใจยุทธศาสตร์การทหารของสหรัฐฯ เพื่อที่จะให้นายทหารเหล่านี้ปฏิบัติการร่วมกับกองทัพสหรัฐฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในระหว่างที่ทหารไทยศึกษาอยู่ที่สหรัฐฯ ก็จะเป็นโอกาสให้ปลูกฝังทัศนคติของนายทหารให้สอดคล้องไปกับนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลสหรัฐฯ ด้วยเหตุนี้ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2494 นายทหารชั้นสัญญาบัตรจำนวนมากจึงถูกส่งมาศึกษาและฝึกอบรมทหารที่สหรัฐฯ อย่างไรก็ตามการเข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยของสหรัฐฯ และโรงเรียนเสนาธิการทหารของสหรัฐฯ ก็ยังประสบกับความยุ่งยาก ทำให้กองทัพไทยตัดสินใจส่งนักเรียนนายร้อยและนายทหารไปศึกษาต่อยังประเทศพันธมิตรอื่น อย่างไรก็ตามการพัฒนาศักยภาพทหารก่อนที่สงครามเวียดนามจะปะทุขึ้นนับว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของกองทัพไทยสมัยใหม่

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากองทัพไทยภายใต้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรโลกเสรีในช่วงสงครามเย็น (พ.ศ. 2490-2506)” โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ประจำปีงบประมาณ 2568

Keywords:

military aid,
Cold War,
training program,
Thailand–United States

Abstract

This research examines military aid between 1950-1963 by focusing on the training of Thai soldiers in the United States. It was found from the study that after the Thai government sent soldiers to participate in the Korean War the U.S. government decided to officially provide military support to Thailand under a Bilateral Military Agreement. The primary objective of the United States was to train Thai soldiers in U.S. military strategy so that they could effectively conduct joint operations with American forces. Furthermore, during their stay in the United States, it was an opportunity to shape their perspectives to align with U.S. political policies. Since 1951, many Thai officers have been sent to study and undergo military training in the United States. However, enrolling in institutions such as the United States Military Academy and the Staff College proved difficult. Thereafter, the Thai armed forces decided to send cadets and officers to study in allied nations. However, the development of the ability of soldiers before the eruption of the Vietnam War was the crucial turning point of the modern Thai armed forces.

1. บทนำ (Introduction)

ในช่วงปลายทศวรรษ 2520 จนถึงต้นทศวรรษ 2530 บรรดานายพลในกองทัพไทยล้วนแต่มีประวัติผ่านการศึกษาและฝึกในหลักสูตรทหารหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งของสหรัฐฯ นายทหารเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีบทบาทสำคัญในกองทัพไทยแต่ยังรวมไปถึงปริมณฑลทางการเมืองอีกด้วย ทั้งการเป็นผู้ก่อตั้งหน่วยงานทางทหาร หรือการดำรงตำแหน่งสำคัญในรัฐบาล ทั้งตำแหน่งรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรี เช่น พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ หรือ พล.อ. กฤษณ์ สีวะรา การเดินทางไปศึกษาที่สหรัฐฯ ของทหารนอกเหล่านี้ล้วนเป็นผลพวงจากสภาวะสงครามเย็นที่กองทัพสหรัฐฯ มีนโยบายให้ความช่วยเหลือในการส่งเสริมศักยภาพของทหารไทยโดยเฉพาะในทหารระดับผู้บังคับกองพันซึ่งจะเป็นคนสำคัญที่สุดในสนามรบ

การให้ความช่วยเหลือทางการทหารแก่กองทัพไทยของสหรัฐฯ ในระหว่าง พ.ศ. 2493-2506 จึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและยุทธศาสตร์ในการทำสงครามของกองทัพไทย ซึ่งข้อพิพาทดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อไทยได้ส่งทหารเข้าร่วมในสงครามเวียดนามใน พ.ศ. 2507 ซึ่งนายทหารไทยที่เข้าร่วมรบสามารถปฏิบัติการทางทหารได้สอดคล้องประสานไปกับยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ด้วยเหตุนี้ในช่วงเวลาก่อนสงครามเวียดนามจะปะทุขึ้นจึงเกิดคำถามว่ากองทัพไทยได้พัฒนากำลังพลไปในทิศทางใด ดังนั้นการศึกษาในประเด็นนี้จึงนับว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างมากในการทำ ความเข้าใจนโยบายของรัฐบาลสหรัฐฯ และรัฐบาลไทยในการพัฒนาบุคลากรของกองทัพ ยิ่งเมื่อพิจารณา งานศึกษาเกี่ยวกับความช่วยเหลือของสหรัฐฯ ด้านความมั่นคงที่มีต่อประเทศไทยปรากฏอยู่ในงานวิจัยหลายเรื่อง เช่น งานของ Fineman (1993) เรื่อง *The United States and Military government in Thailand, 1947-1958* งานของ Fenton (2006) เรื่อง *SEATO and the Defence of Southeast Asia 1955-1965* วิทยานิพนธ์เรื่อง *The Making of the Thai – U.S. Military Alliance and the SEATO Treaty of 1954: A case study in Thai decision – making* ของ Ritharom, C. (1976) งานเรื่อง *The Quest for Thai - US Alliance* ของ Chinwanno, A. (2021) และงานของณัฐพล ใจจริง (2563) เรื่อง *ขุนศึก ศักดินา และพญาอินทรี: การเมืองไทยภายใต้ระเบียบโลกของสหรัฐอเมริกา 2491-2500* งานเหล่านี้นำเสนอภาพกว้างต่อบทบาทของสหรัฐฯ ในการให้ความช่วยเหลือด้านความมั่นคงแก่รัฐบาลไทยผ่านการจัดสรรงบประมาณ และการพัฒนาด้านยุทธโศปกรณ์เป็นสำคัญ แม้ว่างานของ Hyun (2014) เรื่อง *Indigenize the Cold War: Nation-Building by the Border Patrol Police of Thailand, 1945–1980* จะนำเสนอ นโยบายของสหรัฐฯ ในการพัฒนาบุคลากรด้านตำรวจพลร่มและตำรวจตระเวนชายแดน และงานของภาณุวัฒน์ อรุณรุ่ง (2566) เรื่อง *บทบาทของคณะที่ปรึกษาทางการทหารสหรัฐฯ ประจำประเทศไทยและสำนักข่าวสารอเมริกันภายใต้ันโยบายปิดล้อมคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย ระหว่างปี ค.ศ. 1914-1976* ได้กล่าวถึงนโยบายของสหรัฐฯ ในการพัฒนาบุคลากรด้านความมั่นคง

ไว้อย่างน่าสนใจ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเหล่านี้ยังไม่ได้นำเสนอยุทธศาสตร์ในภาพรวมและปฏิบัติการของสหรัฐฯ ในการพัฒนาศักยภาพของทหารไทย โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องที่รัฐบาลสหรัฐฯ ได้อนุญาตให้ทหารไทยเข้าศึกษาและฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ของกองทัพสหรัฐฯ ซึ่งการฝึกทหารในส่วนนี้ไม่ได้มีเป้าหมายเพียงแค่การฝึกศักยภาพในการทำสงครามเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปลูกฝังทัศนคติแบบอเมริกันให้แก่ทหารที่เข้ารับการฝึกและศึกษาเพื่อให้ทหารเหล่านี้ซึมซับอุดมการณ์เสรีนิยมแบบสหรัฐฯ งานวิจัยเรื่องนี้มีเป้าหมายที่จะสำรวจนโยบายการช่วยเหลือของสหรัฐฯ ในการพัฒนากำลังคนของกองทัพไทยในระหว่าง พ.ศ. 2493-2506 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของการสร้างกองทัพสมัยใหม่ซึ่งกลายเป็นพื้นฐานสำคัญของกองทัพไทยในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ภายใต้ความช่วยเหลือดังกล่าวงานวิจัยยังศึกษาเป้าหมายของสหรัฐฯ ในการรับทหารไทยไปศึกษาและฝึกอบรมที่สหรัฐฯ อันเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของวัฒนธรรมทหารของกองทัพไทยที่ทำให้กองทัพสหรัฐฯ มีบทบาทสำคัญต่อกองทัพไทย

2. วัตถุประสงค์

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษานโยบายของสหรัฐอเมริกาในการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนากำลังพลของกองทัพไทยในระหว่าง พ.ศ. 2493-2506 2) ศึกษาเป้าหมายของการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในการอนุญาตให้ทหารไทยเข้าไปฝึกและศึกษาที่สหรัฐฯ ในระหว่าง พ.ศ. 2493-2506

3. วิธีวิทยาและเอกสารที่ใช้ในการวิจัย

งานศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเอกสาร (Documentary Research) ที่ใช้ประกอบการเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ผ่านเอกสารชั้นต้นที่มุ่งเน้นการศึกษาเอกสารแฟ้มกระทรวงการต่างประเทศและสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติและหนังสืองานศพของนายทหารที่มีโอกาสเดินทางไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ ในส่วนของเอกสารชั้นรอง ประเภทหนังสือ วารสารและวิทยานิพนธ์ได้จากห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

4. การเผยแพร่อุดมการณ์ต่อต้านคอมมิวนิสต์

ภายหลังปราศรัยของวินสตัน เชอร์ชิล (Winston Churchill) ที่ชี้ให้เห็นว่าลัทธิคอมมิวนิสต์กำลังขยายตัวปกครองในเขตยุโรปตะวันออก รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ตระหนักว่าจะต้องสกัดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ต่าง ๆ บนโลก ด้วยเหตุนี้ภาวะสงครามเย็นจึงถือกำเนิดขึ้น (แมคมาน, 2565, น. 61) และในเวลาไม่นานนักโลกก็ต้องเผชิญหน้ากับการแข่งขันระหว่างสองขั้วอำนาจที่จะกินเวลาเกือบครึ่งทศวรรษ

เมื่อสงครามเย็นทวีความตึงเครียดมากขึ้น ทำให้รัฐบาลสหรัฐฯ พยายามบีบบังคับให้รัฐบาลไทยยอมรับรัฐบาลบ่าว ดัย (Bao Dai) ทว่าบรรดาข้าราชการระดับสูงโดยเฉพาะในกระทรวงการต่างประเทศอย่างกนต์ธีร์ ศุภมงคล อธิบดีกรมการเมืองตะวันตกและพจน์ สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศต่างไม่เห็นด้วยกับการที่ไทยจะรับรองรัฐบาลหุ่นของสหรัฐฯ ให้ปกครองเวียดนามได้ เพราะมองว่าสิ่งที่กระทำอยู่นั้นเป็นการนำไทยไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการของต่างชาติ แม้สหรัฐฯ และจอมพล ป. พิบูลสงคราม พยายามเน้นย้ำว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในเวียดนามเป็นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่เป็นอันตรายต่อประชาชนชาวไทยทั้งในแง่ของวิถีชีวิตและความมั่นคง ทว่าสำหรับกนต์ธีร์แล้วไม่ได้มองว่าผู้นำชาตินิยมเวียดนามอย่างโฮจิมินห์เป็นคอมมิวนิสต์ หรือหากจะเป็นคอมมิวนิสต์เรื่องดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่รัฐบาลไทยจะต้องเคารพในการตัดสินใจของประเทศนั้น ทว่าด้วยแรงกดดันของสหรัฐฯ ทำให้จอมพล ป. ตัดสินใจรับรองรัฐบาลของบ่าว ดัย ทำให้พจน์ สารสิน ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีเพื่อประท้วงการกระทำของจอมพล ป. (พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2556, น. 34-36) ในเวลาไม่นานนักหลังจากปรากฏร่องรอยอย่างชัดเจนว่าไทยไม่อาจจะหลบหนีจากการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับความวุ่นวายของประเทศเพื่อนบ้านได้ บรรดาชนชั้นนำและข้าราชการหรือแม้แต่พจน์เองก็หันกลับมาสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลไทยที่จะเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ¹ เพื่อต่อต้านการขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งสาเหตุสำคัญมาจากการที่รัฐบาลของทั้งไทยและสหรัฐฯ ได้ประณามโฆษณาชวนเชื่อจำนวนมหาศาลเพื่อชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการต่อต้านภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์

การโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาลไทยได้พุ่งเป้าไปที่ประชาชนโดยจอมพล ป. ได้ใช้ประโยชน์จากความบันเทิงพื้นบ้านอย่างลิเกและละครทางวิทยุให้เสนอเนื้อหาต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์เข้าไปในเรื่อง ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้เป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากการปฏิบัติกา

¹ พจน์ สารสิน ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศรับรู้มาตลอดว่าการที่สหรัฐฯ จะให้ความช่วยเหลือไทยหรือไม่นั้นมีปัจจัยเรื่องการที่ไทยจะต้องรับรองรัฐบาลบ่าว ดัย และนโยบายของรัฐบาลไทยต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนอยู่ด้วย ในเวลาต่อมาจอมพล ป. ได้แต่งตั้งพจน์ไปดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสหรัฐฯ ตั้งแต่ พ.ศ. 2495-2500 ซึ่งนับว่าเป็นช่วงเวลาที่มีความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทั้งการเมืองภายในและภายนอกของไทย

จิตวิทยาของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษที่ใช้งานความบันเทิง เช่น ดนตรี ภาพยนตร์ และวรรณกรรมเป็นเครื่องมือปลูกฝังความเกลียดชังลัทธิคอมมิวนิสต์ในหมู่ประชาชน กรณีที่น่าสนใจก็คือกรมวิจัยข้อมูลข่าวสาร (Information Research Department) ของอังกฤษได้สนับสนุนให้ตีพิมพ์หนังสือของจอร์จ ออร์เวลล์ (George Orwell) ทั้งเรื่อง *Animal Farm* และ *Nineteen Eighty-Four* เพื่อเป็นการเน้นย้ำถึงความเลวร้ายของลัทธิคอมมิวนิสต์และเผด็จการ (พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2556, น. 23-24)

การที่รัฐบาลไทยเลือกใช้การสื่อสารทางวิทยุเป็นช่องทางหลักเนื่องจากในขณะนั้นการเข้าถึงหมู่บ้านตามชนบทที่ห่างไกลเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก แม้ว่าสำนักงานข่าวสารอเมริกา (The United States Information Service: USIS) ได้ปฏิบัติการสงครามจิตวิทยาตามชุมชนเพื่อแจกสมุดและโปสเตอร์ต่อต้านคอมมิวนิสต์ แต่ดูเหมือนว่าการเผยแพร่โฆษณาชวนเชื่อที่ประสบความสำเร็จที่สุดคือการนำเสนอโฆษณาชวนเชื่อผ่านรายการวิทยุซึ่งชาวบ้านมักจะไม่รู้ว่ารายการเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของโฆษณาชวนเชื่อ (ณัฐพล ใจจริง, 2563, น. 160) อย่างไรก็ตาม ในเวลาเดียวกันทางฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็ใช้โฆษณาชวนเชื่อเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางวิทยุที่ส่งสัญญาณมาจากอินโดจีนเช่นกัน ซึ่งชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่างสามารถรับคลื่นวิทยุของฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้อย่างชัดเจนทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องสร้างสถานีวิทยุกระจายเสียงที่เชียงใหม่ใน พ.ศ. 2507 เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางกระจายโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาลไทย พร้อมกันนี้รัฐบาลยังส่งเสริมให้มีการผลิตและจำหน่ายวิทยุทรานซิสเตอร์ในราคาถูกให้แก่ประชาชนอีกด้วย (พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2556, น. 26)

รัฐบาลสหรัฐฯ ยังมองว่าสถาบันพระมหากษัตริย์จะเป็นเครื่องมืออันดีในการปลูกฝังความรักชาติไปพร้อมกับการสร้างความรู้สึเกลียดชังคอมมิวนิสต์ในหมู่ประชาชน เนื่องจากชาวไทยยังมีความผูกพันและความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ในขณะเดียวกันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชก็ทรงแสดงท่าทีอย่างชัดเจนว่า ทรงสนพระทัยในกิจการต่าง ๆ ของประเทศ (เทพ บุญตานนท์, 2565, น. 229) ดังนั้น รัฐบาลไทยและสหรัฐฯ จึงเริ่มต้นใช้รัชกาลที่ 9 ในฐานะโฆษณาชวนเชื่อ ด้วยการชี้ให้ประชาชนและทหารตระหนักว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์กำลังคุกคามสถาบันพระมหากษัตริย์ (ณัฐพล ใจจริง, 2563, น. 156) โดยการสร้างสำนึกแห่งความจงรักภักดีระหว่างพระมหากษัตริย์หน่วยงานด้านความมั่นคงเป็นนโยบายที่สำคัญเพราะต้องการให้กลุ่มคนเหล่านี้ตระหนักว่าการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์เป็นหน้าที่อันพึงกระทำของพวกเขา ซึ่งรัชกาลที่ 9 เองก็ทรงให้ความสำคัญกับคนเหล่านี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มตำรวจพลร่มและตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งเป็นหน่วยงานความมั่นคงที่ก่อตั้งขึ้นโดยสหรัฐฯ ที่กลายเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างยิ่ง โดยพระองค์ได้เสด็จไปเยี่ยมค่ายทหารของตำรวจทั้งสองหน่วยอยู่บ่อยครั้ง (Hyun, 2014, p. 131) น่าสนใจว่าหน่วยงานทั้งสองนี้เป็นหน่วยงานที่ถูกใช้

ในการปฏิบัติการที่มีความเสี่ยงสูงอยู่เสมอแม้แต่การถูกส่งไปปฏิบัติการลับยังต่างประเทศ ซึ่งเมื่อรัฐบาลจอมพล ป. หอมอำนาจลงพร้อม ๆ กับเผ่า ศรียานนท์ ทางจอมพล สฤษดิ์ ซึ่งเป็นผู้นำคนใหม่และศัตรูทางการเมืองของเผ่ามีความต้องการยุบหน่วยตำรวจพลร่มทิ้งเพราะไม่ไว้วางใจในความจงรักภักดี แต่รัชกาลที่ 9 ได้มีพระราชดำริขอให้คงหน่วยนี้ไว้ใช้ต่อไป ซึ่งสฤษดิ์ก็จำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชประสงค์ (Osornprasop, 2012, pp. 180-181)

ไม่เพียงแต่ต้องการให้เห็นว่าลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่เลวร้ายเท่านั้น แต่รัฐบาลยังต้องการให้ประชาชนและทหารตื่นตระหนกกับภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์เพื่อให้สนับสนุนนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของรัฐบาล ด้วยเหตุนี้ภาพของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ยึดครองอินโดจีนและกำลังคืบคลานเข้ามายังไทยในอีกไม่นานจึงถูกฉายซ้ำ ๆ เพื่อเน้นย้ำให้ประชาชนกังวลใจว่า ไทยกำลังจะเป็นเหยื่อรายต่อไปของคอมมิวนิสต์ พลเรือนและทหารในกองทัพจึงได้รับการปลูกฝังให้เห็นถึงอันตรายของลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งรัฐบาลมักจะเน้นย้ำว่าหากประเทศถูกปกครองโดยฝ่ายคอมมิวนิสต์ สถาบันพระมหากษัตริย์และศาสนาก็จะถูกทำลาย การใช้โฆษณาชวนเชื่อดังกล่าวจะเห็นผลในเชิงประจักษ์อย่างมากโดยเฉพาะกับทหารที่เข้าร่วมรบในสงครามเวียดนาม ทหารชั้นประทวนที่แม้ไม่เคยได้รับการปลูกฝังทัศนคติจากสหรัฐฯ โดยตรงต่างให้เหตุผลในการอาสาเข้าร่วมสงครามในคราวนี้ว่าพวกเขาต้องการปกป้องสถาบันดั้งเดิมและอธิปไตยของไทยไว้ (Ruth, 2011, p. 14) หรือแม้แต่พระบางรูปก็ยอมสีกออกมาเพื่อเข้าร่วมเป็นกองกำลังอาสาโดยให้เหตุผลว่าการเข้าร่วมรบของเขาเป็นการปกป้องประเทศชาติและศาสนา (Ruth, 2011, p. 146)

ในอีกมุมหนึ่งแม้รัฐบาลไทยและสหรัฐฯ พยายามปลูกฝังให้ทหารมีทัศนคติในแง่ลบต่อลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่ก็ยังพบว่าทหารไทยที่ไปรบในสงครามเวียดนามหลายคนมีความเห็นอกเห็นใจทหารเวียดนามและคอมมิวนิสต์ โดยทหารเหล่านี้มีมุมมองว่าสิ่งที่ทหารเวียดนามทำ เป็นการปกป้องประเทศจากการรุกรานของต่างชาติ (Ruth, 2011, p. 22) เรื่องนี้ได้สะท้อนภาพเป็นอย่างดีว่าทหารไทยจำนวนมากโดยเฉพาะในทหารระดับชั้นผู้น้อยที่เป็นคนต่างจังหวัดในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งมีชีวิตที่ยากลำบากในวัยเด็กทำให้ประสบการณ์ชีวิตของพวกเขาเข้าลักษณะใกล้เคียงกับชาวเวียดนามจนนำไปสู่ความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งแตกต่างจากทหารอเมริกันที่มีวิถีชีวิตแตกต่างจากทหารเวียดนามและทหารระดับชั้นสัญญาบัตรของไทยที่โดยมากเป็นชนชั้นกลางและบางส่วนก็ได้รับโอกาสไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ จนซึมซับทัศนคติที่มองคอมมิวนิสต์เป็นศัตรู

5. การเผยแพร่อุดมการณ์ผ่านการศึกษาและฝึกทหาร

กองทัพไทยก่อนยุคสงครามเย็นสามารถใช้การถ่วงดุลอำนาจระหว่างประเทศมหาอำนาจเป็นเครื่องมือในการพัฒนากองทัพโดยการส่งนายทหารและนักเรียนทหารไปศึกษาวิชาทหาร

ยังประเทศต่าง ๆ รวมถึงการซื้อยุทธโปกรณ์ทหารจากหลายประเทศ การดำเนินนโยบายเช่นนี้ส่งผลให้ไทยมีตัวเลือกทางการทหารซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อกองทัพในช่วงเวลาที่มหาอำนาจกำลังเผชิญหน้ากัน อย่างไรก็ตามเมื่อโลกเข้าสู่ยุคสงครามเย็นประเทศไทยได้เปลี่ยนนโยบายด้านการทหารโดยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ตัดสินใจดำเนินนโยบายการต่างประเทศแบบขบวนแห่² ด้วยการเข้าร่วมขบวนกับกลุ่มประเทศโลกเสรี ดังนั้นการพัฒนากองทัพไทยในยุคสงครามเย็นจึงกระทำภายใต้ความช่วยเหลือของสหรัฐฯ และกลุ่มประเทศโลกเสรี ส่งผลให้กองทัพต้องใช้อยุทธโปกรณ์และการฝึกทหารที่สอดคล้องกับประเทศในกลุ่มโลกเสรี และที่สำคัญกว่านั้นคือการที่กองทัพได้ส่งนายทหารไปศึกษาวิชาทหารในประเทศกลุ่มโลกเสรี โดยเฉพาะในสหรัฐฯ ซึ่งได้กลายเป็นโอกาสอันดีที่สหรัฐฯ จะใช้ช่วงเวลาดังกล่าวในการหล่อหลอมทัศนคติทหารไทยให้สอดคล้องกับค่านิยมของสหรัฐฯ ซึ่งก็คือแนวคิดเรื่องการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์

โดยทั่วไปแล้วการช่วยเหลือทางการทหารกระทำได้ในหลายรูปแบบแต่โดยมากแล้วมักจะกระทำผ่านการสนับสนุนในเชิงยุทธโปกรณ์ทางการทหารต่าง ๆ ทั้งการยกให้โดยไม่คิดมูลค่าหรือการขายในราคาดมิตราภาพ อย่างไรก็ตาม ในช่วงสงครามเย็นการช่วยเหลือทางการทหารแก่มิตรประเทศรวมไปถึงการให้การศึกษาและการฝึกอบรมทางการทหารเพื่อให้นายทหารของประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือมีศักยภาพและความรู้เพียงพอในการทำสงครามร่วมกับกองทัพประเทศอื่นและสามารถใช้อยุทธโปกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไทยเป็นประเทศที่พัฒนากองทัพผ่านการส่งคนไปศึกษาต่อต่างประเทศมาตั้งแต่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อรัฐบาลในขณะนั้นมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปกองทัพตามอย่างตะวันตกอย่างเร่งด่วนทั้งเพื่อปกป้องภัยคุกคามจากมหาอำนาจตะวันตกและเพื่อสร้างอำนาจอันเบ็ดเสร็จให้แก่พระมหากษัตริย์ ด้วยเหตุนี้คนไทยจำนวนมากได้เดินทางไปศึกษาต่อวิชาทหารที่ต่างประเทศ ซึ่งในด้านหนึ่งแล้วการส่งคนไปศึกษาต่อต่างประเทศเป็นเวลานานก็เป็นช่วงเวลาที่คนเหล่านั้นจะซึมซับวัฒนธรรมและความคิดจากประเทศปลายทางจนมีมุมมองในแง่บวกต่อประเทศที่ได้ใช้ชีวิตศึกษามา ดังนั้นการที่เปิดโอกาสให้นายทหารมาศึกษาหรือฝึกอบรมวิชาทหารจึงเป็นโอกาสอันดีของประเทศปลายทางที่จะฉกฉวยประโยชน์ในการสร้างความประทับใจแก่นายทหารต่างชาติที่มาศึกษาในประเทศของตน

เมื่อโลกเข้าสู่ยุคสงครามเย็นซึ่งมีนัยสำคัญของความแตกต่างทางอุดมการณ์ที่ต่างฝ่ายต่างพยายามนำเสนอและเน้นย้ำให้โลกเห็นว่าอุดมการณ์ที่ตนยึดมั่นเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้องที่สุด ด้วยเหตุนี้การปลูกฝังอุดมการณ์ทุนนิยมและเสรีนิยมจึงถือกำเนิดขึ้นในบรรดา

² นโยบายการต่างประเทศแบบขบวนแห่ (Bandwagoning diplomacy) เป็นนโยบายการต่างประเทศที่ประเทศขนาดเล็กตัดสินใจดำเนินนโยบายการต่างประเทศตามประเทศมหาอำนาจ ทั้งในด้านเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศและความมั่นคง ซึ่งนโยบายการต่างประเทศแบบขบวนแห่มีลักษณะตรงกันข้ามกับนโยบายการต่างประเทศแบบถ่วงดุลอำนาจ

ประเทศกลุ่มโลกเสรี ในทางตรงกันข้ามประเทศในกลุ่มโลกคอมมิวนิสต์ก็พยายามเน้นย้ำให้โลกเห็นว่าอุดมการณ์แบบสังคมนิยมเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับนานาประเทศ กระบวนการหนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นมาตรฐานคือการนำเสนอความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ เช่นเทคโนโลยีและวิศวกรรมศาสตร์ แต่สิ่งที่น่าสนใจคือการนำเสนอความสุขสบายในชีวิตประจำวันของผู้คน เช่น การมีข้าวของเครื่องใช้ในบ้านที่ช่วยอำนวยความสะดวกอย่าง ตู้เย็น เตารีด หรือเครื่องซักผ้า เป็นต้น (Rosenberg, 2010, pp. 489-512)

ดังนั้น ไม่ว่านายทหารจะมาฝึกอบรมหรือเข้าศึกษาในหลักสูตรใดก็ตาม แต่กองทัพสหรัฐฯ ได้กำหนดว่าจะต้องจัดปฐมนิเทศให้แก่นายทหารต่างชาติ ซึ่งการปฐมนิเทศนี้ไม่ได้มีแค่การแนะนำกฎระเบียบข้อบังคับหรือหลักสูตรการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงการจัดทัศนศึกษาให้นักเรียนทหารต่างชาติได้มีโอกาสสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนอเมริกัน เช่น การพาไปชมสถานที่ท่องเที่ยว บริษัทการเงินขนาดใหญ่ และที่ทำการรัฐบาลในเมืองสำคัญต่าง ๆ ที่เป็นสัญลักษณ์ความเจริญก้าวหน้าแบบทุนนิยมของสหรัฐฯ เช่น เมืองลอสแอนเจลิส (Los Angeles) ซานฟรานซิสโก (San Francisco) และนิวยอร์ก (New York) เป็นต้น เพื่อให้เห็นความเจริญก้าวหน้าของสหรัฐฯ หรือการเข้าพบกลุ่มคนต่าง ๆ ของสหรัฐฯ ทั้งผู้นำแรงงาน ชนกลุ่มน้อยและนักการเมือง โดยรัฐบาลมักจะกำหนดตัวบุคคลที่นายทหารต่างชาติได้เข้าพบว่าจะต้องไม่มีแนวคิดเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐ ซึ่งช่วงเวลาปฐมนิเทศอาจใช้เวลาเป็นอาทิตย์หรือเป็นเดือนเลยก็ได้เพื่อหล่อหลอมทัศนคติแบบอเมริกันให้แก่นักเรียนทหารต่างชาติ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2528, น. 111)

ในยุคสงครามเย็นสหรัฐฯ ได้พยายามเผยแพร่อุดมการณ์เหล่านี้ผ่านนายทหารต่างชาติที่ได้รับโอกาสศึกษาและฝึกอบรมในสหรัฐฯ ซึ่งนายทหารต่างชาติเหล่านี้มักจะเป็นนายทหารที่มีความรู้ความสามารถในระดับแถวหน้าของประเทศหรือไม่แล้วก็ป็นนายทหารที่เป็นดาวรุ่งของกองทัพที่จะมีโอกาสดำรงตำแหน่งที่สำคัญในอนาคต ซึ่งนายทหารที่มาศึกษาส่วนใหญ่แล้วจะเข้ารับศึกษาในหลักสูตรระยะสั้นอาจจะใช้เวลาในการศึกษาตั้งแต่ 1 ปี จนถึงระยะเวลาไม่กี่วันหรือสัปดาห์ โดยในยุคสงครามเย็นแล้วในปีหนึ่งจะมีนายทหารนานาประเทศเข้ามาฝึกที่สหรัฐฯ ประมาณ 11,180 นาย โดยกระจายกันไปฝึกตามฐานทัพในสหรัฐฯ จำนวน 175 แห่ง (สุรชาติ บำรุงสุข, 2528, น. 113-114) ซึ่งจะเห็นได้ว่ารัฐบาลสหรัฐฯ มีเป้าหมายอย่างชัดเจนว่าต้องการสร้างภาพลักษณ์อันดีของสหรัฐฯ ต่อสายตานายทหารต่างชาติเพื่อให้นายทหารเหล่านี้มีทัศนคติที่เป็นมิตรและเห็นว่าการดำเนินนโยบายตามสหรัฐฯ จะนำพาความเจริญมาสู่ประเทศของตนได้ ในขณะที่ช่วงเวลาของการอบรมและฝึกทหาร กองทัพสหรัฐฯ มักจะเน้นย้ำให้ตระหนักว่าลัทธิคอมมิวนิสต์และกระบวนการพัฒนาทางสังคมเป็นภัยต่อความมั่นคงของโลก กองทัพจึงเป็นองค์กรที่สำคัญในการกำปรักกันความมั่นคงของสังคมและต่อต้านภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2528, น. 115) เป็นที่ชัดเจนว่าแนวคิดเช่นนี้ได้ปลูกฝังให้นายทหารที่ไปศึกษาและฝึกอบรมที่สหรัฐฯ ในยุคสงครามเย็นเช่นกัน นอกจากนี้รัฐบาลไทยก็มี

นโยบายที่จะใช้โฆษณาชวนเชื่อปลุกฝังประชาชนให้เกลียดชังลัทธิคอมมิวนิสต์เช่นกัน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและได้ฉายภาพความสำเร็จเมื่อกองทัพไทยเปิดรับอาสาสมัครเข้าร่วมรบสงครามเวียดนามโดยที่ชายไทยจำนวนมากตัดสินใจสมัครเข้าร่วมกองทัพเพราะต้องการต่อต้านภัยคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์

6. การพัฒนากำลังคนภายใต้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา

สงครามเกาหลีได้นำเน้นย้ำให้สหรัฐฯ ตระหนักว่ากองทัพไทยจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน หากสหรัฐฯ ต้องการให้ไทยเป็นส่วนหนึ่งของการกำเริบการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในเอเชีย เพราะนับตั้งแต่แรกเริ่มสงครามเกาหลีก็ปรากฏว่าทหารไทยต้องใช้เวลาอย่างน้อย 8 สัปดาห์ ในการฝึกอาวุธประจำการและประจำหน่วยที่ได้รับแจก ทำให้ไม่สามารถเข้าสนามรบได้ในทันที นอกจากนี้ในระหว่างสงครามก็พบว่าการปฏิบัติการของทหารไทยในหลาย ๆ ครั้งไม่สอดคล้องไปกับยุทธศาสตร์และคำสั่งของกองทัพฝ่ายโลกเสรี (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงพระศพ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร, 2534, น. 106, 112) เรื่องดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นปัญหาของกองทัพไทยเมื่อเข้าสู่สมรภูมิในสงครามเกาหลี ดังนั้นการที่กองทัพไทยจะต้องร่วมเป็นส่วนหนึ่งกับกองทัพฝ่ายโลกเสรีในยุคสมัยแห่งความขัดแย้งบนโลกที่สงครามเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้กองทัพไทยมีทั้งยุทธโศปกรณ์ โครงสร้าง ยุทธศาสตร์และที่สำคัญที่สุดคือบุคลากรในกองทัพไทยให้มีศักยภาพในการทำสงครามสมัยใหม่และยังต้องสามารถทำงานสอดคล้องไปกับโครงสร้างและยุทธศาสตร์ของกองทัพของกลุ่มโลกเสรี ดังนั้นสิ่งนี้จึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้สหรัฐฯ ตัดสินใจให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาทหารไทยผ่านการให้สิทธิไปศึกษาและอบรมการทหารในหลักสูตรต่าง ๆ จากสาเหตุดังกล่าวทำให้รัฐบาลสหรัฐฯ เริ่มให้ความช่วยเหลือแก่กองทัพไทย ซึ่งจะเสริมประสิทธิภาพในการรบของทหารไทยเพื่อที่สหรัฐฯ จะได้ใช้กองทัพไทยในการต่อสู้กับประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์ต่อไปในอนาคต

หากพิจารณาช่วงเวลาที่นายทหารไทยได้โอกาสไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ พบว่า นับตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา หลังจากรัฐบาลไทยและสหรัฐฯ ได้ลงนามความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหารระหว่างไทยและสหรัฐฯ โดยสาระสำคัญของข้อตกลงคือการที่ประเทศคู่สัญญาจะให้ความช่วยเหลือทางการทหารในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรทางการทหาร (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2493-2498) ภายใต้ข้อตกลงดังกล่าวทำให้รัฐบาลสหรัฐฯ ได้เปิดโอกาสให้นายทหารจากไทยเดินทางไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ ในหลักสูตรที่หลากหลายซึ่งโดยมากแล้วจะเป็นหลักสูตรระยะสั้นที่มีระยะเวลาเรียนไม่เกิน 1 ปี ทั้งในส่วนของกองทัพเรือ กองทัพอากาศ และกองทัพบก โดยหลักสูตรในส่วนของกองทัพอากาศจะเน้นไปที่การฝึกนายทหารทั้งในส่วนของการบินและช่างเครื่อง (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ,

2494-2495) สำหรับกองทัพบกแล้วในช่วงแรกนายทหารส่วนใหญ่จะถูกส่งไปเรียนหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับกำลังรบเป็นสำคัญ เช่น หลักสูตรส่งกำลังทางอากาศและหลักสูตรรบพิเศษ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2496) ในส่วนกองทัพเรือพบว่า การให้ความช่วยเหลือในการพัฒนา กำลังคนของกองทัพโดยมากแล้วจะเป็นหลักสูตรการรบสมัยใหม่เช่นสงครามต่อต้านเรือดำน้ำ และด้านวิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น

เพื่อเร่งพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของทหารไทยรัฐบาลสหรัฐฯ ได้อนุมัติงบประมาณเป็นทุนการศึกษาให้แก่กองทัพไทยภายใต้ทุนที่ชื่อว่า “โครงการช่วยเหลือและป้องกันร่วม” (Major Defense Acquisition Program: MDAP) อันเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงในการให้ความช่วยเหลือทางการทหารแก่กองทัพไทย ภายใต้ทุนดังกล่าวทำให้รัฐบาลไทยสามารถส่งทหารไปศึกษาและฝึกอบรมที่สหรัฐฯ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่ประการใด เนื่องจากรัฐบาลสหรัฐฯ จะเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องดังกล่าว การช่วยเหลือด้านงบประมาณของสหรัฐฯ ทำให้กองทัพไทยสามารถส่งนายทหารไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ ได้เป็นจำนวนมาก รวมถึงประเทศในกลุ่มโลกเสรีที่สัญญาระหว่างไทยและสหรัฐฯ ครอบคลุมในการส่งทหารไปศึกษาต่างประเทศนั้น ๆ ดังนั้นในยุคสงครามเย็นจึงเป็นช่วงเวลาที่นายทหารไทยจำนวนมากมีโอกาสไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดหูเปิดตานายทหารเหล่านั้นและอีกด้านหนึ่งก็เป็นความพยายามของสหรัฐฯ ที่จะปลูกฝังทัศนคติแง่บวกของทหารไทยต่อรัฐบาลสหรัฐฯ และมองคอมมิวนิสต์ในแง่ร้าย

การช่วยเหลือของสหรัฐฯ ในการพัฒนากำลังคนของกองทัพไทยจะมีทิศทางอย่างชัดเจนว่าต้องการพัฒนาทหารในกลุ่มใด ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลไทยก็มีทิศทางที่ชัดเจนว่าต้องการเสริมศักยภาพของทหารในหน่วยใดเป็นลำดับต้น ๆ ซึ่งกองทัพอากาศจะเป็นหน่วยงานที่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนเนื่องจากขาดแคลนทั้งบุคลากรและยุทโธปกรณ์เป็นอย่างมากอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาวะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้วยเหตุนี้สหรัฐฯ จึงได้เข้ามามีส่วนสำคัญในการวางโครงสร้างกองทัพในทุกจุดรวมไปถึงการจัดการเรื่อง การศึกษาและการฝึกของกองทัพอากาศตั้งแต่ก่อนที่โรงเรียนนายเรืออากาศจะถือกำเนิดขึ้น³ โดยสหรัฐฯ ได้ใช้มาตรฐานการฝึกนักบินของสหรัฐฯ มาใช้กับโรงเรียนฝึกบินของไทย ด้วยเหตุนี้ฝูงบิน 3 ฝูงแรกจึงเข้ารับการฝึกบินด้วยเครื่องบินของสหรัฐฯ โดยมีข้อกำหนดว่าเมื่อนักบินของไทยเหล่านี้ผ่านการฝึกบินตามมาตรฐานของสหรัฐฯ แล้วกองทัพอากาศไทยก็จะได้รับเครื่องบินของสหรัฐฯ เข้าประจำการ (Young, 1994, p. 223)

การเข้าประจำการเครื่องบินและการจัดโครงสร้างกำลังรบตามอย่างกองทัพอากาศสหรัฐฯ ทำให้กองทัพไทยมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาความช่วยเหลือในการฝึกกำลังพลจากสหรัฐฯ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่กองทัพยังขาดแคลนนักบินที่มีประสบการณ์ ด้วยเหตุนี้

³ โรงเรียนนายเรืออากาศถือกำเนิดขึ้นใน พ.ศ. 2496

ใน พ.ศ. 2494 กองทัพอากาศได้ส่งนักบินและช่างเครื่อง จำนวน 18 นาย⁴ ไปฝึกอบรมที่ กองทัพอากาศสหรัฐ ในหลักสูตรต่าง ๆ เช่น การฝึกบิน การพลการ การสรรพาวุธ และการซ่อมเครื่องยนต์ เป็นต้น (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2494-2495) ในปีเดียวกัน กองทัพอากาศยังได้ส่งนายทหารทั้งชั้นสัญญาบัตรและชั้นประทวนไปอบรมที่สหรัฐ จำนวน 3 นาย ในสาขาพลการทั่วไป การขนส่ง และช่างอาวุธ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2494-2495) ใน พ.ศ. 2496 กองทัพอากาศยังได้ส่งนายทหารไปฝึกอบรมและศึกษาในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมอีก 10 นาย (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2494-2495) ในระยะเวลานี้ การส่งคนไปฝึกทหารที่สหรัฐ เป็นความพยายามปฏิรูประบบและโครงสร้างของกองทัพอากาศ ที่หันมาใช้ระบบเดียวกับกองทัพสหรัฐ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมียานทหารที่มีความรู้ และเข้าใจโครงสร้างของกองทัพอากาศสหรัฐ ซึ่งเป้าหมายในการส่งนายทหารไปฝึกและ ศึกษาที่สหรัฐ ในช่วงเวลานี้ที่ยังใช้เครื่องบินใบพัดจึงแตกต่างกับในช่วง พ.ศ. 2497 ที่การส่ง นายทหารไปฝึกที่สหรัฐ ของกองทัพอากาศในระยะเวลาดังกล่าวยังเป็นการเตรียมนักบินสำหรับ การเข้าประจำการในเครื่องบินไอพ่นซึ่งจะได้รับมอบจากสหรัฐ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2492-2497)

สำหรับกองทัพบกแล้วสงครามเกาหลีได้สะท้อนให้เห็นว่านายทหารไทยจำเป็นต้อง ได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมในหลายส่วน แต่สิ่งที่สหรัฐ จะให้ความสำคัญเป็นอย่างมากคือ สงครามพิเศษ (Special warfare)⁵ ซึ่งสำหรับกองทัพบกไทยแล้วเรื่องดังกล่าวนับว่าเป็นสิ่งที่ แปลกใหม่มาก ด้วยเหตุนี้ใน พ.ศ. 2496 กองทัพบกได้ตัดสินใจส่ง ร.ท. เทียนชัย ศิริสัมพันธ์ นายทหารหนุ่มที่เข้าร่วมสงครามเกาหลีและได้รับเหรียญกล้าหาญชั้นบรอนซ์สตาร์ (Bronze Star) (หนังสือที่ระลึกในการพระราชทานเพลิงศพผู้ที่เสียชีวิตในกรณีสงครามเกาหลี, 2498, น. 230) ไปศึกษาต่อที่สหรัฐ ในหลักสูตรฝึกโดดร่มและทหารราบที่ศูนย์ฝึกเรนเจอร์ (Ranger School) ที่ฟอร์ทเบนนิ่ง (Fort Benning) เป็นเวลา 10 เดือน ด้วยทุนโครงการช่วยเหลือและป้องกันร่วม

⁴ นายทหารที่กระทรวงกลาโหมส่งไปฝึกที่สหรัฐ ในคราวนี้ประกอบไปด้วย น.ท. ประสงค์ คุณดิลก และ น.ท. ศิริชัย วาทิน ไปศึกษาที่ Air Command and staff school ที่ Maxwell Air Force Base ร.ท. พิสุทธิ ฤทธาณี ร.ท. ทวนทอง ฤทธาณี ยอดอาวุธ และ ร.ต. ชาญ ศิริมาศ ไปศึกษาที่โรงเรียน Air Training Command ที่ Randolph Air Force Base น.ต. ประสิทธิ์ ศุภรแพทย์ น.ต. สำราญ กาญจนสิทธิ์ ร.อ. ประวิทย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ร.อ. เล็ก มหานนท์ ร.อ. รัชมี จันทรเสน และ ร.ต. พนอ เปี่ยมสุวรรณ ไปศึกษาที่โรงเรียน Supply officers เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ที่ Lowry Air Force Base ร.อ. ประสิทธิ์ สุกุมารทัต ร.อ. อำนวย ทัพพะรังสี และ ร.ท. อุดม ชาญกราวี ไปศึกษาที่โรงเรียน Air craft maintenance officers ที่ Chanute Air Force Base น.ต. เอกชัย มุลิกบุตร และ ร.ท. สิบ ทัมพภัย ไปศึกษาที่โรงเรียน Communication officers ที่ Scott Air Force Base ร.อ. บุญดี บุนนาค และ ร.ท. วิจิตร ศิริกุล ไปศึกษาที่ โรงเรียน Armament munitions

⁵ สงครามพิเศษมีคำจำกัดความ หมายถึง การปฏิบัติการนอกกรอบแบบ เช่น การแทรกซึมเข้าสู่ ดินแดนของข้าศึกที่จำเป็นต้องใช้ทหารที่ได้รับการฝึกพิเศษ เช่น กระโดดร่มในรูปแบบต่าง ๆ การเอาตัวรอด ในป่า อีกทั้งหน่วยงานเหล่านี้มักจะได้รับจัดสรรยุทธโศปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพดีกว่าหน่วยทหารทั่วไป

(สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2494-2495) หลังจากสำเร็จหลักสูตรจากสหรัฐฯ มาแล้ว เทียนชัยเป็นผู้บุกเบิกกองพันทหารพลร่ม หรือ “พลร่มป่าหวาย” และในเวลาต่อมาได้พัฒนา มาเป็นหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ (นายพล 5 แผ่นดิน, 2563) ส่วนนายทหารอีกนายหนึ่ง ที่ถูกส่งไปพร้อมกันคราวนี้คือ พ.ต. ยุทธศิลป์ เกษรสุข ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้บังคับ ศูนย์การฝึกหน่วยพลร่มค่ายเอราวัณก็ได้ไปศึกษาที่โรงเรียนฝึกโดดร่มและการรบพิเศษ เป็นเวลา 9 เดือน (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2494-2495) ในเวลาต่อมา เมื่อไทยได้ ตัดสินใจส่งทหารเข้าร่วมรบในสงครามเวียดนามภายใต้ชื่อ “กองพลทหารอาสาสมัคร” หรือ ที่รู้จักกันทั่วไปว่า “กองพลเสือดำ” พ.ต. ยุทธศิลป์ ซึ่งในสงครามเวียดนามที่ครองยศพันเอก ได้เข้าร่วมสงครามเวียดนามในตำแหน่งผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 2 ในผลัดที่ 2 (อนุสรณ์ งานพระราชทานเพลิงศพ พลโท สวัสดิ์ มักการุณ, 2529, น. 132)

นอกจากกรณีของทั้งสองนายแล้ว ใน พ.ศ. 2496 กองบัญชาการของสำนักงานที่ปรึกษา ให้ความช่วยเหลือทางทหาร ประจำประเทศไทยยังได้เสนอที่หนึ่งให้แก่นายทหาร จำนวน 2 นาย ไปฝึกหลักสูตรรบพิเศษที่สหรัฐฯ ด้วยเหตุนี้ กองทัพบกจึงได้ส่ง ร.ท. ถาวร คลายนสูตร ไปศึกษา หลักสูตรพลร่มเป็นเวลา 5 เดือน และ ร.ต. ประเสริฐ ตั้งสกุลชัย เข้าศึกษาหลักสูตรทหารราบ เป็นเวลา 5 เดือน เช่นเดียวกัน (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2496) ในปีเดียวกัน กองทัพบก ได้ส่งนายทหาร จำนวน 5 นาย⁶ ไปศึกษาต่อยังโรงเรียนสรรพาวุธ (Ordnance School in Aberdeen Proving Ground) ของสหรัฐฯ ภายใต้โครงการช่วยเหลือและป้องกันร่วม (สำนัก หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2494-2495)

กองทัพอากาศ ยังได้เปิดโอกาสให้นายทหารไทยเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรผู้บังคับ กองพันในเหล่าต่าง ๆ ทั้งทหารราบ ทหารม้า และทหารปืนใหญ่ ซึ่งนายทหารเหล่านี้มีความสำคัญ อย่างยิ่งในภาวะสงครามเนื่องจากจะทำหน้าที่ควบคุมการรบในสมรภูมิซึ่งจะต้องสอดประสาน ไปกับการรบของกองทัพอากาศของกลุ่มประเทศโลกเสรี ด้วยเหตุนี้การฝึกอบรมนายทหารเหล่านี้ ให้เข้าใจและปฏิบัติการร่วมกับกองทัพอากาศ และประเทศสัมพันธมิตรได้จึงมีความสำคัญ อย่างมาก โดยนายทหารที่กองทัพบกส่งไปศึกษาหลักสูตรชั้นนายพันในช่วงสงครามเย็น เช่น พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ที่ผ่านหลักสูตรผู้บังคับกองพันทหารม้าของโรงเรียนยานเกราะของ กองทัพบกสหรัฐฯ (The United States Army Armor School) ที่ฟอร์ทเบนนิ่ง (มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์, ม.ป.ป., น. 57) หรือ พล.อ. สุจินดา คราประยูร ที่สำเร็จหลักสูตร ผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่จากโรงเรียนปืนใหญ่ของกองทัพบกสหรัฐฯ (United States Army Field Artillery School) ที่ฟอร์ทซิลล์ (Fort Sill) นอกจากนี้ พล.อ. สุจินดา ยังสำเร็จ หลักสูตรเสนาธิการทหารบกสหรัฐอเมริกา (Command and General Staff College) ที่ ฟอร์ทเลาเวนเวิร์ธ (Fort Leavenworth) อีกหลักสูตรหนึ่งด้วย (ธนาภิต, 2545, น. 367) นอกจาก

⁶ นายทหารทั้ง 5 นาย ประกอบด้วย พ.ท. ทรัพย์ งามสุต ร.อ. ลำลอง พรหมวงศานนท์ ร.ท. ขจร ม้ามณี ร.อ. อาณัติ สุภัทรพันธุ์ และ ร.ท. ยงยุทธ เหมรักษ์

การหล่อหลอมนายทหารระดับคุมกองพันให้สมานไปกับยุทธศาสตร์และอุดมการณ์ของสหรัฐ กองทัพทั้งสองประเทศยังให้ความสำคัญกับการทำสงครามจิตวิทยา (Psychological warfare) อีกด้วย เนื่องจากสงครามเย็นในส่วนหนึ่งนั้นเป็นการต่อสู้ด้านอุดมการณ์ ดังนั้นกองทัพไทยจึงได้ส่งคนไปศึกษาด้านสงครามจิตวิทยาอีกสาขาหนึ่ง (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลโท อนุชิต สีนาดโยธารักษ์, 2543)

ในส่วนของกองทัพเรือนั้นการส่งบุคลากรไปฝึกอบรมและศึกษาต่อที่สหรัฐ แตกต่างจากกองทัพบกและกองทัพอากาศ เนื่องจากกองทัพเรือจะไม่ได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐ ในการพัฒนากำลังพลเท่าใดนัก เนื่องจากกองทัพเรือสหรัฐ มีมุมมองว่าหน้าที่หลักของกองทัพไทยควรจะเป็นการป้องกันการลักลอบขนสินค้าผิดกฎหมาย ดังนั้นการช่วยเหลือทางยุทธโศปกรณ์กองทัพเรือสหรัฐ จึงมอบเพียงเรือป้องกันชายฝั่งเท่านั้น (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2494) เนื่องจากยุทธศาสตร์ทางการทหารของสหรัฐ ที่ไม่ได้วางให้กองทัพเรือมีส่วนร่วมในการต่อต้านภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ ทำให้การรับทหารเรือเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรด้านการทำสงครามจึงไม่มีความจำเป็นแต่อย่างใด ทว่าสำหรับกองทัพเรือไทยแล้วยังมีมุมมองว่าจะต้องพัฒนาแสนยานุภาพและบุคลากร ด้วยเหตุนี้กองทัพเรือจึงส่งคนไปศึกษาวิชาทหารเรือทั้งในระดับโรงเรียนนายเรือและหลักสูตรต่าง ๆ ในประเทศอื่น ๆ ที่ยินดีให้รับทหารเรือไทยเข้าศึกษาหรือฝึกอบรม เช่น สวีเดน สเปน และเดนมาร์ก เช่น น.ต. สมุทร์ สุนทร ไปศึกษาที่โรงเรียนเสนาธิการทหารของสวีเดน (Royal Swedish Naval Staff College/Kungliga Sjökrigshögskolan) หรือกรณีของการศึกษาที่โรงเรียนนายเรือพบว่า ใน พ.ศ. 2497 กองทัพเรือได้ส่งนักเรียนนายเรือถึง 4 นาย ได้แก่ ชีรชัย ตั้งเจริญ วินัย อินทรสมบัติ รังสรรค์ เตมียเวส และพูลสวัสดิ์ ชูปัญญา ไปศึกษาต่อยังโรงเรียนนายเรือของสเปน (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2502-2503)

สำหรับการส่งทหารเรือไปศึกษาและฝึกอบรมกับกองทัพสหรัฐ นั้น โดยมากแล้วสหรัฐ จะมุ่งเน้นการพัฒนากำลังพลเหล่าพรตกลิน⁷เป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้นายทหารที่ทำงานด้านวิศวกรรมจึงมีโอกาสไปศึกษาที่สหรัฐ มากกว่าพรตนาวิน เช่น ร.อ. ลัทธิต ติมิตานนท์ ไปศึกษาสาขาโลหะขั้นสูง (Advance Metal Work) (ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ พลเรือตรี ลัทธิต ติมิตานนท์, 2495, น. 8) น.อ. อรุณ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ไปศึกษาด้านการจัดการอยู่เรือ (Shipyards Management) (อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ พลเรือโท อรุณ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, 2545, น. 55) หรือ ร.ท. ม.ล.สงบ ศิริวงษ์ ไปศึกษาวิชาไฟฟ้า (Electronic Class) (พลเรือตรี หม่อมหลวงสงบ ศิริวงษ์, 2547, น. 20) สำหรับการฝึกอบรมของนายทหารพรตนาวินพบว่า รัฐบาลสหรัฐ มีเป้าหมายที่จะพัฒนาศักยภาพในการป้องกันชายฝั่ง

⁷ พรตกลินเป็นเหล่ารบหลัก 1 ใน 3 ของกองทัพเรือ โดยทำหน้าที่ด้านวิศวกรรม ส่วนอีกเหล่าของกองทัพเรือคือ พรตนาวิน ซึ่งทำหน้าที่บังคับการเรือ และพรตนาวิกโยธินที่ปฏิบัติหน้าที่ทหารราบของกองทัพเรือ

และการปราบปรามเรือดำน้ำเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้นายทหารเรือที่ไปเรียนหลักสูตรสงครามทางทะเลที่สหรัฐ มักจะเป็นหลักสูตรเหล่านี้เป็นหลัก เช่น น.ท. ประพัฒน์ กฤษณจันทร์ ไปศึกษาหลักสูตรสงครามปราบเรือดำน้ำ (Anti-Submarine Warfare) (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลเรือเอก ประพัฒน์ กฤษณจันทร์, 2541, น. 22) หรือการส่งนายทหารเรือ จำนวน 6 นาย⁸ ไปฝึกหัดวางทุ่นระเบิดกับเรือรบของสหรัฐ ที่ญี่ปุ่น (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2494-2495) นอกจากนี้ยังมีนายทหารจำนวนหนึ่งได้ไปศึกษาต่อในหลักสูตรเสนาธิการทหารเรือและนาวิกโยธิน (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลเรือตรี สมอง นิสาลักษณ์, 2528) อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับจำนวนของทหารบกและทหารอากาศที่ไปศึกษาต่อที่สหรัฐ พบว่า ในช่วงก่อนที่ไทยจะเข้าร่วมสงครามเวียดนามนั้นจำนวนของนายทหารเรือไทยที่ได้ไปศึกษาต่อที่สหรัฐ มีอยู่ไม่มากนัก

ฝึกให้ไปรบแทน

ผลจากนโยบายของรัฐบาลสหรัฐ ที่ให้ความสำคัญกับการเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองแบบเสรีนิยมส่งผ่านนายทหารต่างชาติที่เข้ามาศึกษาวิชาทหาร ดังนั้น การที่กองทัพไทยจำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากสหรัฐ และประเทศในกลุ่มโลกเสรีทั้งในแง่ขององค์ความรู้ วิทยาการ และยุทธโศปกรณ์ทางการทหาร ทำให้กองทัพไทยจำเป็นต้องส่งคนไปศึกษาวิชาทหารที่ต่างประเทศเพื่อนำองค์ความรู้เหล่านั้นกลับมาพัฒนากองทัพ ซึ่งนโยบายดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้รัฐบาลสหรัฐ หล่อหลอมทัศนคติของนายทหารไทยให้สอดคล้องกับแนวคิดของสหรัฐ (สุชาติ บำรุงสุข, 2528, น. 113) ด้วยเหตุนี้ ในยุคสงครามเย็นการส่งคนไปศึกษาต่อวิชาทหารที่ต่างประเทศในด้านหนึ่งแล้วก็เป็นการพัฒนากองทัพไทย แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็นการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจและการถ่วงดุลอำนาจไปพร้อมกัน ในขณะที่ประเทศปลายทางที่รับทหารไทยเข้าศึกษาต่อนั้นก็ใช้ประโยชน์ในการรับทหารไทยเข้าศึกษาต่อด้วยการปลูกฝังแนวคิดที่สอดคล้องกับประเทศของตนเพื่อให้กองทัพไทยมีแนวโน้มที่จะดำเนินนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อตน การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวถูกใช้อย่างเข้มข้นในยุคสงครามเย็น เมื่อสหรัฐ ต้องการให้ไทยต่อสู้กับการขยายตัวเข้ามาของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำให้ไทยมีทัศนคติที่คล้ายตามสหรัฐ ดังนั้น การช่วยพัฒนากองทัพไทยทั้งผ่านการรับนายทหารไทยไปศึกษาต่อที่ประเทศในกลุ่มโลกเสรีหรือการส่งนายทหารจากกลุ่มโลกเสรีมาฝึกทหารไทยจึงเป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในยุคสงครามเย็นซึ่งได้กลายเป็นช่องทางให้สหรัฐและกลุ่มประเทศโลกเสรีใช้ปลูกฝังแนวคิดต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์แก่ทหารกลุ่มนี้

⁸ นายทหารทั้ง 6 นาย ประกอบไปด้วย ร.ท. ภิมย์ นิสัยพันธุ์ ร.ท. นิพนธ์ ตลับนาค ร.ท. เสถียร รังคศิริ ร.ท. ปรีชา ดิษยนันท์ ร.ท. วิจิต วรรณวิไชย และ ร.ท. กิตติ นาคะเกศ

นายทหารที่ได้รับโอกาสให้ไปศึกษาหรือฝึกอบรมที่ต่างประเทศกลุ่มสำคัญมักจะมีพื้นฐานความรู้ที่ดีอยู่แล้ว โดยเฉพาะในส่วนของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์อย่างทหารอากาศที่เดินทางไปศึกษาวิชาการบินขั้นสูงและการซ่อมบำรุงอีกกลุ่มหนึ่งคือนายทหารชั้นผู้ใหญ่หรือที่เป็นพระบรมวงศานุวงศ์ ยังรวมไปถึงนายทหารที่เป็นทายาทของนายทหารหรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในระบบราชการไทย ซึ่งนายทหารกลุ่มนี้มักจะมีพื้นเพทางการศึกษาที่ดีกว่าคนทั่วไปแต่สิ่งที่เป็นข้อได้เปรียบอย่างสำคัญคือความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างนายทหารกับเครือญาติซึ่งเป็นสิ่งที่สหรัฐฯ มองว่าเป็นผลดีต่อรัฐบาล เนื่องจากนายทหารเหล่านี้จะเป็นตัวเชื่อมสายสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลสหรัฐฯ และรัฐบาลไทย⁹ อีกทั้งนายทหารเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะยึดมั่นในผลประโยชน์ของชนชั้นน้าอันเป็นผลประโยชน์รวมกันกับรัฐบาลสหรัฐฯ กรณีที่น่าสนใจคือการส่งนายทหารไปฝึกอบรมของกองทัพอากาศใน พ.ศ. 2494 ซึ่งกองทัพอากาศได้ส่งนายทหารไปศึกษาต่อในหลายหลักสูตร เช่น หลักสูตรของกองบัญชาการฝึกบิน (Air Training Command) ที่ฐานทัพอากาศแรนดอล์ฟ (Randolph Air Force Base) ซึ่งกองทัพอากาศได้ส่ง ร.ต. หาญ ศิริมาศ ร.ท. พิสุทธิ ฤทธาคนี และ ร.ท. ทวนทอง ฤทธาคนี ยอดอาวุธ ไปศึกษาต่อ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2494-2495) ซึ่งกรณีของ ร.ท. พิสุทธิ และ ร.ท. ทวนทองนั้น ต่างเป็นนายทหารที่บิดาเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ในกองทัพอากาศ โดย ร.ท. พิสุทธิ เป็นบุตรของจอมพลอากาศ พัน รณนภาภาส ฤทธาคนี ในเวลาต่อมา ร.ท. พิสุทธิยังสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาวิศวกรรมอากาศยาน (Aeronautics and Astronautics) และสาขาวัสดุศาสตร์ (Material Engineering) จากสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology: MIT) และปริญญาเอกสาขาวิศวกรรมเครื่องกล (Mechanical Engineering) จากมหาวิทยาลัยแมริแลนด์ (University of Maryland) (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลอากาศเอก ศาสตราจารย์ ดร.พิสุทธิ ฤทธาคนี, 2535) ส่วน ร.ท. ทวนทอง เป็นบุตรของ พล.ต. หลวงยอดอาวุธ (พ่อน ฤทธาคนี) เคยดำรงตำแหน่งอัครราชทูตไทยประจำกรุงมาดริดและเป็นพี่ชายของจอมพลอากาศ พัน (ยง พลบุล และ สุบรรณ เศวตมัลย์, 2561) น่าสนใจว่านายทหารทั้งสองนายต่างเติบโต

⁹ นับตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่รัฐบาลไทยมีความต้องการจะส่งนายทหารไปศึกษาต่อวิชาทหารที่สหรัฐฯ ทางสหรัฐฯ คาดหวังว่านักเรียนทหารไทยที่จะเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนทหารของสหรัฐฯ จะเป็นลูกหลานของบรรดาชนชั้นนำไทย ความต้องการดังกล่าวมีเบื้องหลังจากความเชื่อว่าการเรียนทหารที่เป็นทายาทของชนชั้นสูงเหล่านี้เมื่อเติบโตและเข้ารับราชการในกองทัพอากาศแล้วพวกเขาจะมีโอกาสที่จะดำรงตำแหน่งและบทบาทที่สำคัญในกองทัพอากาศไทยในอนาคตซึ่งจะเอื้ออำนวยผลประโยชน์ในทางยุทธศาสตร์และความมั่นคงให้แก่สหรัฐฯ ได้ น่าสังเกตว่าหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ได้ถือกำเนิดขึ้นโดยที่ยุโรปไม่ได้ดำรงสถานะเป็นศูนย์กลางหนึ่งเดียวของโลกนี้ต่อไป แต่กลับกลายเป็นสหรัฐฯ ที่ได้กำหนดบทบาทตนเองในฐานะประเทศมหาอำนาจของโลก

ในหน้าที่ราชการเป็นอย่างดีจนสุดท้าย ร.ท. ทวนทอง ได้ครองยศ พล.อ.อ. และดำรงตำแหน่ง เสนาธิการทหาร (เลิศลักษณ์ ยอดอาวุธ, 2561) ส่วน ร.ท. พิสุทธิ ก็ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยบัญชาการทหารอากาศในยศ พล.อ.อ. (*อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลอากาศเอก ศาสตราจารย์ ดร.พิสุทธิ ฤทธาคนี*, 2535)

นายทหารที่รับราชการในตำแหน่งที่สำคัญในขณะนั้นหรือเป็นดาวรุ่งในกองทัพที่จะดำรงตำแหน่งที่สำคัญในอนาคตก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่จะได้รับโอกาสไปศึกษาหรือฝึกอบรมที่ สหรัฐฯ ยังรวมไปถึงทหารที่เคยมีประสบการณ์รบในสงครามเกาหลี ซึ่งได้แสดงทั้งฝีมือในการรบและทัศนคติที่สอดคล้องประสานไปกับสหรัฐฯ ที่ต้องการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ดังนั้นนายทหารกลุ่มนี้จึงเป็นอีกกลุ่มที่ได้รับโอกาสไปศึกษาและฝึกอบรมที่สหรัฐฯ อีกด้านหนึ่ง การที่กองทัพไทยเลือกส่งนายทหารที่ผ่านสมรภูมิไปศึกษาต่อก็เปรียบเสมือนการให้รางวัลและเป็นตัวอย่างให้ทหารนายอื่น ๆ เห็นว่าหากพวกเขาปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถก็จะมีโอกาสไปฝึกอบรมต่อที่ต่างประเทศซึ่งย่อมเป็นข้อได้เปรียบให้แก่ทหารเหล่านั้นในการที่จะได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญในอนาคต เช่น กรณีของกองทัพเรือได้ส่ง ร.อ. อุทัย สัตย์เจริญ ต้นกลเรือหลวงสีชังซึ่งเข้าร่วมรบในสงครามเกาหลีไปศึกษาวิชาโลหะการขั้นสูงที่ศูนย์ฝึกกองทัพเรือที่เมืองซานดิเอโก (San Diego) ใน พ.ศ. 2496 เมื่อจบหลักสูตรกลับมาแล้วก็ได้รับการแต่งตั้งเป็นหัวหน้าหมวดช่างกลโยธา กองเรือยุทธการ (*อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ น.อ. อุทัย สัตย์เจริญ*, 2507, น. ข-ค) หรือ ร.ท. สุรพล วนทัศน์ นายทหารฝ่ายพลานุการประจำเรือหลวงประแส ได้รับทุนไปศึกษาหลักสูตรนายทหารส่งกำลังบำรุง (Supply Officer Course) ใน พ.ศ. 2500 (*รักและอาลัย-- พลเรือตรี สุรพล วนทัศน์*, 2548, น. 20)

ในกรณีของกองทัพบกก็เช่นเดียวกัน นายทหารจำนวนมากที่ผ่านสมรภูมิในสงครามเกาหลีได้กลายเป็นตัวเลือกต้น ๆ ที่รัฐบาลสหรัฐฯ จะคัดเลือกไปศึกษาและฝึกอบรมหลักสูตรทหารต่าง ๆ ซึ่งนอกเหนือจาก พ.ต. ยุทธศิลป์ และ ร.ท. เทียนชัย ที่ไปศึกษาหลักสูตรรบพิเศษใน พ.ศ. 2496 ปรากฏว่านายทหารไทยยังได้ไปศึกษาต่อหลักสูตรเสนาธิการทหารที่โรงเรียนเสนาธิการทหารของสหรัฐฯ ซึ่งนับว่าเป็นการศึกษาวิชาทหารขั้นสูงซึ่งจะมีข้อมูลลับด้านยุทธศาสตร์ถ่ายทอดให้แก่นักเรียนทหารอีกด้วย เช่น พ.ท. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ผู้บังคับการกองพันทหารบก กรมผสมที่ 21 ซึ่งเข้าร่วมสงครามเกาหลีในผลัดที่ 3 ก็ได้รับทุนไปเรียนต่อโรงเรียนเสนาธิการทหารสหรัฐฯ และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็ได้กลับมาเป็นอาจารย์ประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก (*อนุสรณ์งานออกเมรุพระราชทานเพลิงศพ พณฯ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์*, 2549, น. 5) นอกจากนี้ พ.ท. สุรินทร์ ชลประเสริฐ

และ พ.ต. จวน วรรณรัตน์¹⁰ ก็ได้ไปศึกษาที่โรงเรียนดังกล่าวในช่วงต้นทศวรรษ 2500 (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503) โดย พ.ต. จวน เคยเป็นทหารผ่านศึกในสงครามเกาหลี และได้รับเหรียญกล้าหาญชั้นซิลเวอร์ สตาร์ (Silver Star) จากกองทัพบกสหรัฐ (หนังสือ *ที่ระลึกในการพระราชทานเพลิงศพผู้ที่เสียชีวิตในกรณีสงครามเกาหลี*, 2498, น. 229) ในเวลาต่อมาเมื่อไทยส่งทหารเข้าสู่สงครามเวียดนาม จวนซึ่งขณะนั้นครองยศพันเอกก็เข้าร่วมสงครามในคราวนี้ในตำแหน่งรองผู้บัญชาการกองรบเฉพาะกิจ (*ที่ระลึกในการพระราชทานเพลิงศพทหารหาญแห่งกองทัพไทยที่เสียชีวิตจากการปฏิบัติการรบในสาธารณรัฐเวียดนาม*, 2515) หรือกรณีของนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่เป็นเชื้อพระวงศ์ซึ่งรัฐบาลไทยและสหรัฐ ได้ส่งนายทหารกลุ่มนี้ไปศึกษาต่อวิชาทหารยังต่างประเทศในฐานะตัวแทนเชื่อมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศทั้งสอง เช่นในกรณีของ พล.ต. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร พระองค์ทรงได้เข้ารับการศึกษาดูงานที่โรงเรียนยานเกราะที่ฟอร์ทน็อกซ์ (Fort Knox) และศูนย์สงครามพิเศษที่ฟอร์ทแบรกก (Fort Bragg) ใน พ.ศ. 2508 ซึ่งขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกทหารม้า (*อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงพระศพ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร*, 2534, น. 23)

น่าสังเกตว่าเมื่อกองทัพไทยได้ส่งทหารเข้าร่วมสงครามเวียดนามปรากฏว่านายทหารจำนวนมากตั้งแต่ระดับผู้บังคับกองพลจนไปถึงระดับผู้บังคับการหน่วยได้ผ่านการศึกและฝึกอบรมหลักสูตรทหารที่สหรัฐ ก่อนหน้าที่จะเข้าร่วมรบในสงครามเวียดนาม เช่น พล.ต. เทพ กรานเลิศ เสนาธิการกองบัญชาการกองกำลังทหารไทยในสาธารณรัฐเวียดนาม (พล.อ. เทพ กรานเลิศ, 2531) พล.ต. สวัสดิ์ มักการุณ ผู้บัญชาการกองพลอาสาสมัครผลัดที่ 2 (*อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลโท สวัสดิ์ มักการุณ*, 2529, น. 33) และ พ.ท. สุนทร คงสมพงษ์ หัวหน้าฝ่ายยุทธการ กองพลทหารอาสาสมัคร (*ที่ระลึก พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ม.ป.ช., ม.ว.ม., ท.จ.ว.*, 2542, น. 10-15) เป็นต้น ยังรวมไปถึงนายทหารที่ได้รับการศึกษาวิชาทหารจากประเทศในกลุ่มโลกเสรี เช่น พ.อ. สนิท ชุมนานนท์ ที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเสนาธิการทหารที่เมืองเกิตตา (Command and Staff College Quetta) ประเทศปากีสถาน (*อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พ.อ. (พิเศษ) สนิท ชุมนานนท์*, 2515) แม้แต่ตำแหน่งที่ดูแลความสัมพันธ์ทางการทหารระหว่างรัฐบาลไทยกับเวียดนามได้อย่างตำแหน่งรองผู้ช่วยทูตทหาร รัฐบาลไทยก็เลือกที่จะแต่งตั้ง พ.ต. ทวีป บุญตานนท์ ซึ่งผ่าน

¹⁰ ในเวลาต่อมาได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ในระหว่าง พ.ศ. 2519-2522 และดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ 4 ซึ่งดูแลพื้นที่ภาคใต้ โดยในระหว่างดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ 4 พล.ท. จวน ได้ก่อตั้งกองกำลังอาสาสมัครทหารพราน หรือ “เสือพราน” ขึ้น ซึ่งเป็นหน่วยที่มีความอื้อฉาวเป็นอย่างมากเพราะทหารเหล่านี้เป็นพวกอันธพาลและอาชญากร เมื่อคนเหล่านี้ได้รับการแจกอาวุธสงครามและได้รับการคุ้มครองจากผู้บังคับบัญชาทำให้ไปก่อเหตุปล้น ฆ่า ช่มชู้ และรังแกประชาชนจำนวนมาก พล.ท. จวน ได้กล่าวว่า ข้อกล่าวหาดังกล่าวเป็นการใส่ร้ายจากผู้ไม่หวังดี

การอบรมหลักสูตรผู้บังคับการกองพันเหล่าทหารราบจากฟอร์ทเบนนิ่ง ไปดำรงตำแหน่งในระหว่างที่เกิดสงครามเวียดนาม (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลเอก ทวีป บุญตานนท์, 2546)

หลังจากที่สถานการณ์ในเวียดนามทวีความรุนแรงมากขึ้นจนรัฐบาลสหรัฐฯ ต้องดึงงบประมาณไปช่วยเหลือประเทศในภูมิภาคอินโดจีนพร้อมกับตัดงบประมาณที่จะช่วยเหลือกองทัพไทย ด้วยเหตุนี้ความพยายามที่รัฐบาลไทยต้องการขยายขนาดกองทัพจึงหยุดชะงักลงอย่างไ้ก็ตาม สำหรับรัฐบาลสหรัฐฯ แล้ว ยุทธศาสตร์ในการพัฒนากองทัพไทยไม่ได้อยู่ที่การมีทหารประจำการอยู่ในกองทัพจำนวนมาก แต่เป็นการพัฒนาคุณภาพทหาร (ภาณุวัฒน์ อรุณรุ่ง, 2566, น. 84) ดังนั้นการให้ทุนแก่ทหารไทยไปศึกษาและฝึกอบรมที่สหรัฐฯ จึงกลายเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ

7. การส่งนักเรียนทหารไปศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อยของสหรัฐฯ

แม้ว่าสหรัฐฯ ตัดสินใจให้ความช่วยเหลือทางการทหารแก่ไทยมาตั้งแต่ต้นสงครามเย็น ทว่าความช่วยเหลือดังกล่าวยังเป็นความช่วยเหลือในส่วนของนโยบายของแต่ละหน่วยงาน ด้วยเหตุนี้กองทัพไทยจึงจำเป็นต้องยื่นหนังสือแสดงความจำนงเพื่อขอความช่วยเหลือทางการทหารในทุกครั้งที่ต้องการส่งคนไปเรียนต่อวิชาทหารที่สหรัฐฯ และจะต้องนำเรื่องเข้ารับการพิจารณาจากรัฐสภาสหรัฐฯ อยู่เสมอ ซึ่งทำให้ต้องเจอระเบียบขั้นตอนต่าง ๆ หลายประการในขณะเดียวกันสถานการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ดูจะเลวร้ายมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อลัทธิคอมมิวนิสต์ประสบชัยชนะทั้งในการสงครามและต่อมวลชนในพื้นที่ห่างไกลจากเมืองหลวงซึ่งได้หันไปสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์มากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในเวียดนามและลาว ด้วยเหตุนี้สหรัฐฯ จึงจำเป็นต้องเสริมความแข็งแกร่งให้แก่กองทัพไทย ทำให้รัฐบาลสหรัฐฯ ตัดสินใจก่อตั้งหน่วยงานทางการทหารเพื่อให้ความช่วยเหลือไทยอย่างเป็นทางการ

หมุดหมายสำคัญของการช่วยเหลือในการพัฒนาการศึกษาบุคลากรของกองทัพ ตั้งแต่ระดับนักเรียนนายร้อยได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อสหรัฐฯ ได้ตั้งคณะที่ปรึกษาทางการทหารสหรัฐฯ ประจำประเทศไทย (Joint United States Military Advisory Group, Thailand) หรือจัสแมกไทย (JUSMAGGTHAI) ขึ้นใน พ.ศ. 2497 ซึ่งเป็นข้อตกลงที่สหรัฐฯ จะให้ความช่วยเหลือทางด้านยุทธโศปกรณ์และยุทธวิธีทางการทหารแก่กองทัพไทย โดยสาระสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนากำลังพลภายใต้ข้อตกลงดังกล่าว รัฐบาลสหรัฐฯ จะให้ความช่วยเหลือให้เจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกและศึกษาตามแบบแผนของโรงเรียนทหารในสหรัฐฯ และที่อยู่นอกสหรัฐฯ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2497) ซึ่งในที่นี้ย่อมรวมถึงการอนุญาตให้นักเรียนทหารไทยเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อยของสหรัฐฯ (United States Military Academy: USMA) หรือที่รู้จักกันในชื่อทั่วไปว่า “เวสพอยต์” (West Point) จากข้อกำหนดดังกล่าวนับเป็นจุดเปลี่ยน

ครั้งสำคัญสำหรับกองทัพไทยที่แต่เดิมนั้นแม่กองทัพไทยจะมีความต้องการจะส่งคนไปศึกษาต่อที่โรงเรียนนายร้อยสหรัฐฯ อยู่เสมอ แต่ก็ต้องพบกับคำปฏิเสธมาตลอดเนื่องจากติดปัญหาทางด้านกฎหมายและอีกทั้งจำนวนที่นั่งในโรงเรียนนายร้อยในแต่ละปีนั้นมีอยู่อย่างจำกัด กองทัพสหรัฐฯ จึงต้องให้สิทธิแก่ประเทศที่มีข้อตกลงกับสหรัฐฯ ก่อน ด้วยเหตุนี้การที่ไทยและสหรัฐฯ มีข้อตกลงความร่วมมือทางทหารทำให้นักเรียนทหารไทยหลายนายมีโอกาสดำเนินการศึกษาต่อยังโรงเรียนทหารของสหรัฐฯ และนำไปสู่การที่กองทัพไทยนั้นตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐฯ อย่างเต็มตัว

แม้รัฐบาลทั้งสองประเทศจะมีข้อตกลงในการให้ความช่วยเหลือทางการทหารแล้วก็ตาม แต่การส่งคนไปศึกษาต่อยังโรงเรียนทหารของสหรัฐฯ ไม่ว่าจะเป็นเหล่าใดก็ตามยังคงเป็นไปด้วยความยากลำบาก ซึ่งปัจจัยสำคัญก็คือการที่กฎหมายสหรัฐฯ ยังมีข้อกำหนดว่าการที่ชาวต่างชาติจะเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อยของสหรัฐฯ จำเป็นที่จะต้องได้รับอนุมัติจากรัฐสภาสหรัฐฯ เสียก่อน โดยจะต้องมีวุฒิสมาชิกจากรัฐใดรัฐหนึ่งเสนอเรื่องดังกล่าวขึ้นไปที่รัฐสภา ซึ่งเรื่องดังกล่าวเคยเป็นประเด็นตั้งแต่เมื่อคราวที่จะส่งอนันต์ พิบูลสงคราม ไปศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อยสหรัฐฯ ใน พ.ศ. 2479 (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2478-2484) ด้วยเหตุนี้รัฐบาลไทยจึงจำเป็นต้องประสานงานกับทางกองทัพสหรัฐฯ เพื่อให้ช่วยแนะนำหรือหาวุฒิสมาชิกที่ยินดีจะเสนอชื่อนักเรียนทหารของไทยให้กับทางรัฐสภาสหรัฐฯ พิจารณา และอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การส่งนักเรียนทหารไปศึกษาที่โรงเรียนนายร้อยเป็นไปด้วยความยากลำบากเนื่องมาจากจำนวนที่นั่งในโรงเรียนนายร้อยของสหรัฐฯ นั้นมีอยู่อย่างจำกัดโดยเฉพาะในกองทัพอากาศและกองทัพเรือซึ่งการเรียนการสอนจำเป็นต้องใช้เครื่องมือเฉพาะ เช่น เรือรบและเครื่องบิน ซึ่งทำให้มีข้อจำกัดในการรับผู้เรียน (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2496-2503) นอกจากนี้ยังปรากฏว่าไม่ใช่แค่ไทยเท่านั้นที่ต้องการส่งคนไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ แต่ประเทศพันธมิตรอื่น ๆ ก็มีความต้องการเช่นเดียวกับไทย ด้วยเหตุนี้สหรัฐฯ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประเทศที่เป็นพันธมิตรอันสำคัญของสหรัฐฯ หรือประเทศที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเป็นการเร่งด่วน ดังนั้น ในช่วงเวลากลางทศวรรษ 2490 สถานการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังไม่อยู่ในจุดวิกฤตทำให้การให้ที่นั่งแก่นักเรียนทหารไทยดูจะยังไม่ใช่วินิจฉัยจำเป็นเท่าใดนัก กระทั่งการเกิดขึ้นของสงครามเวียดนามใน พ.ศ. 2498 ทำให้สหรัฐฯ มีท่าทีปรับเปลี่ยนนโยบายดังกล่าว

หลังจากที่สงครามเวียดนามได้เกิดขึ้นได้ทำให้สหรัฐฯ ตระหนักว่าสงครามเย็นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เปิดฉากขึ้นแล้ว และยังเมื่อสถานการณ์ในลาวและเวียดนามมีแนวโน้มที่จะเลวร้ายลงเรื่อย ๆ รัฐบาลสหรัฐฯ จึงจำเป็นต้องทุ่มทรัพยากรเพื่อเร่งพัฒนากองทัพไทย พร้อมกันนี้ยังต้องการปลูกฝังอุดมการณ์เสรีนิยมภายในกองทัพไทยไปพร้อมกันด้วย ดังนั้น การรับนักเรียนทหารไทยเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อยจึงเป็นหนทางที่จะมีประสิทธิภาพที่สุด ด้วยเหตุนี้รัฐบาลสหรัฐฯ จึงอนุญาตให้นักเรียนทหารไทยเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนทหารของตน

ความต้องการในการผลิตนายทหารที่มีคุณภาพตามมาตรฐานของสหรัฐฯ เป็นความต้องการสำคัญของกองทัพไทย ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงจำเป็นต้องส่งนายทหารไปศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อยทหารบกของสหรัฐฯ เพื่อให้ทหารเหล่านี้เป็นทหารต้นแบบสำหรับนายทหารนายอื่น ๆ ในกองทัพ และยังต้องการความรู้ของนักเรียนนอกมาใช้ในการพัฒนากองทัพในอนาคต ด้วยเหตุนี้ ใน พ.ศ. 2500 กองทัพบกจึงได้ส่งนักเรียนทหารจำนวน 2 นาย ได้แก่ ปรีชา แคล้วปลอดทุกข์ และวิชัย คงสุวรรณ ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนนายร้อยสหรัฐฯ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2500-2503) ซึ่งทางรัฐบาลไทยจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทางวุฒิสมาชิกธีโอดอร์ เอฟ. กรีน (Theodore F. Green) วุฒิสมาชิกแห่งรัฐโรดไอส์แลนด์ (Rhode Island) ที่จะเสนอชื่อนักเรียนนายร้อยทั้งสองคนเพื่อให้รัฐสภาคองเกรสพิจารณา รับนักเรียนทั้งสองนายเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อยสหรัฐฯ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2500-2503) อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลาที่รัฐบาลไทยส่งเอกสารให้กับทางสหรัฐฯ มีความล่าช้า ทำให้กว่าที่รัฐสภาสหรัฐฯ จะอนุมัติให้นักเรียนทหารทั้งสองได้เข้าศึกษาต่อก็ล่วงเลยมากกว่า 2 ปี (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2500-2503) ซึ่งนักเรียนทั้งสองนายยังจะต้องเข้ากระบวนการสอบคัดเลือกเช่นเดียวกับชาวอเมริกันและคนชาติอื่น ๆ ที่ต้องการเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อยของสหรัฐฯ ด้วยเหตุนี้ในระหว่างที่รอเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อย กองทัพบกได้ตัดสินใจส่งนักเรียนทหารทั้งสองนายไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยทหารเวอร์จิเนีย (Virginia Military Institute: VMI)¹¹ เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลาแก่นักเรียนทั้งสองนาย (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2500-2503)

สำหรับกองทัพเรือแล้วก็มีความต้องการเช่นเดียวกับกองทัพบกที่จะส่งนักเรียนนายเรือไปศึกษาวิชาทหารที่โรงเรียนนายเรือของสหรัฐฯ (United States Naval Academy: USNA) หรือ “แอนนาโพลิส” (Annapolis) โดยใน พ.ศ. 2498 ชาร์ลส์ สปาร์คส์ โทมัส (Charles Sparks Thomas) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทหารเรือสหรัฐฯ (Secretary of the Navy) ได้แนะนำให้รัฐบาลไทยส่งนักเรียนนายเรือไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ โดยทางรัฐมนตรียินดีจะให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้รัฐบาลไทยจึงได้ขอส่งนักเรียนนายเรือถึง 9 นาย¹² ไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ พร้อมกัน (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2496-2503) ด้วยจำนวนดังกล่าวนี้ว่าเป็นตัวเลขที่เยอะมากเมื่อเทียบกับที่นั่งในโรงเรียนของสหรัฐฯ ที่ขณะนั้นจำเป็นต้องรับคนอเมริกันและ

¹¹ วิทยาลัยทหารเวอร์จิเนียเป็นโรงเรียนทหารของรัฐบาลซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนเช่นเดียวกับโรงเรียนนายร้อยในหลากหลายสาขาวิชา โดยนักเรียนนายร้อยในวิทยาลัยจะต้องเข้ารับการฝึกวิชาทหารภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยการฝึกทหารนายร้อยสำรอง (The Reserve Officers' Training Corps: ROTC) นอกจากวิทยาลัยทหารเวอร์จิเนียแล้วยังมีมหาวิทยาลัยในรูปแบบนี้ทั้งของเอกชนและรัฐบาลที่เปิดในสหรัฐฯ อเมริกา เช่น มหาวิทยาลัยนอร์ริช (Norwich University) วิทยาลัยทหารซีตาเดลแห่งเซาธ์ แคโรไลนา (Citadel Military College of South Carolina) มหาวิทยาลัยเท็กซัส เอแอนด์เอ็ม (Texas A&M University) เป็นต้น

¹² นอกจากนี้นักกองทัพเรือยังต้องการจะส่งนักเรียนนายเรือจำนวน 4 นาย ไปศึกษาต่อยังโรงเรียนนายเรือของสวีเดนในปีเดียวกัน

นักเรียนจากประเทศพันธมิตรเข้าศึกษา ซึ่งพจน์ สารสิน เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐฯ ในขณะนั้นได้มีหนังสือถึงกระทรวงกลาโหมไทยว่า การที่กองทัพเรือยื่นขอที่นั่งไปถึง 9 ที่ พร้อมกันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ที่สหรัฐฯ จะรับนักเรียนทั้งหมดเข้าเรียนเพราะว่าการเข้าศึกษา ต่อยังโรงเรียนนายเรือ้นยากกว่าการเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อยทหารบก เนื่องจากมี ข้อจำกัดเรื่องเครื่องมือในการฝึกที่จะต้องมียี่งพอกับนักเรียนนายเรือ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2496-2503)

นอกจากนี้ พจน์ได้อธิบายให้กองทัพเรือได้ตระหนักว่า แม้แต่ในส่วนของโรงเรียน นายร้อยที่สามารถรับนักเรียนได้จำนวนมากมากกว่ากองทัพเรือก็ปรากฏว่ามีนักเรียนทหารไทย ศึกษาที่สหรัฐฯ เพียงแค่สองนายเท่านั้น โดยพจน์ได้เสนอให้กองทัพเรือขอที่นั่งจากโรงเรียน นายเรือสหรัฐฯ เพียงแค่ 2 ที่เท่านั้น ซึ่งน่าจะมีความเป็นไปได้มากกว่าที่รัฐบาลสหรัฐฯ จะอนุญาตให้นักเรียนนายเรือไทยเข้าศึกษาต่อ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2496-2503) ด้วยเหตุนี้ กองทัพเรือจึงได้ติดต่อทางรัฐบาลสหรัฐฯ เพื่อขอให้รับสมบัติ ไชยทรัพย์ และวงศ์ สงัเจริญ เข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนนายเรือ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2496-2503) ทว่า ทางรัฐบาลสหรัฐฯ ได้ปฏิเสธคำขอโดยให้เหตุผลว่าโรงเรียนนายเรือมีนักเรียนเกินกว่าที่จะ รับได้แล้ว แต่รัฐบาลก็แสดงท่าทีอันเป็นมิตรด้วยการให้คำมั่นสัญญาว่าจะพยายามหาทางให้ นักเรียนนายเรือของไทยได้เข้าศึกษา แต่สุดท้ายนักเรียนนายเรือทั้งสองนายก็ไม่ได้เข้าศึกษาต่อ ในปีนั้น และรัฐบาลไทยได้ตัดสินใจส่งวงศ์ สงัเจริญ ไปศึกษาต่อยังโรงเรียนนายเรือแห่ง ราชอาณาจักรสวีเดนแทน (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2496-2503)

อย่างไรก็ตาม กองทัพเรือไทยก็ไม่ได้ละความพยายามในการขอสิทธิในการส่งคนไป ศึกษาต่อยังโรงเรียนนายเรือของสหรัฐฯ ซึ่งเมื่อสถานการณ์สงครามเย็นในภูมิภาคเอเชียดูจะ ทวีความรุนแรงมากขึ้น รัฐบาลสหรัฐฯ จึงเห็นควรที่จะต้องให้ความช่วยเหลือแก่กองทัพเรือไทย ในการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพเพียงพอ ดังนั้น ใน พ.ศ. 2502 สหรัฐฯ จึงได้แจ้งแก่ ทางการไทยว่าโรงเรียนนายเรือสหรัฐฯ จะอนุญาตให้คนไทยเข้าศึกษาได้ปีละไม่เกิน 2 นาย โดยให้เข้าเรียนทั้งหมด 4 รุ่น (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2496-2503) โดยมีเงื่อนไขว่า นักเรียนนายเรือยังคงต้องสอบวัดระดับให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนนายเรือสหรัฐฯ กำหนดไว้¹³

หากพิจารณาในแง่ยุทธศาสตร์ทางการทหารก็พอจะเข้าใจเหตุผลที่สหรัฐฯ ยังไม่ ให้ที่นั่งแก่นักเรียนนายเรือไทยเนื่องจากการยับยั้งภัยคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์ในไทยดูจะเป็น หน้าที่ของกองทัพบกมากกว่าเพราะพื้นที่ที่จะเกิดสงครามอยู่บริเวณภาคเหนือและภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ส่วนการรบในอินโดจีนก็เป็นการรบทางบกเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น สหรัฐฯ จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของกองทัพบกมากกว่ากองทัพเรือที่ยังไม่มี

¹³ แม้ว่ากองทัพเรือจะพยายามส่งนักเรียนนายเรือไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ แต่ปรากฏว่านักเรียนเหล่านี้ ไม่สามารถสอบเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนนายเรือได้ จนกระทั่ง พ.ศ. 2532 นักเรียนนายเรือ เสรี ฉ่ำชื่น เป็นนักเรียนนายเรือคนแรกของกองทัพเรือไทยที่สามารถเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนนายเรือของสหรัฐฯ ได้

วีแววว่าการทำสงครามทางทะเลจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ หากเปรียบเทียบความช่วยเหลือในการพัฒนากองทัพเรือสเปนด้วยแล้วก็จะยิ่งทำให้เห็นภาพยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ ที่มุ่งงบประมาณจำนวนมากในการพัฒนากองทัพเรือสเปนและอนุญาตให้นายทหารชั้นสัญญาบัตรของสเปนจำนวนกว่า 391 นาย และทหารชั้นประทวนอีก 890 นาย เข้าศึกษาต่อยังหลักสูตรต่าง ๆ ของกองทัพเรือสหรัฐฯ เช่น การบิน ระบบอาวุธ วิศวกรรม สงครามการต่อต้านเรือดำน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้กองทัพเรือสหรัฐฯ ยังเชิญนายทหารสเปนเข้าศึกษาหลักสูตรเสนาธิการทหารเรือในวิทยาลัยสงครามทางทะเล (Naval War College) และโรงเรียนหลังปริญญาทางทะเล (Naval Postgraduate School) ตั้งแต่ พ.ศ. 2499 (León-Aguinaga & Delgado Gómez-Escalonilla, 2021, pp. 61-62) เพื่อเสริมศักยภาพของกองทัพเรือสเปนซึ่งตั้งอยู่ตรงปากทางเข้าออกทะเลเมดิเตอร์เรเนียน (Mediterranean Sea) อันเป็นจุดยุทธศาสตร์และเดินเรือที่สำคัญของโลกซึ่งเชื่อมระหว่างมหาสมุทรแอตแลนติกและอินเดีย จะเห็นได้ว่าสำหรับทหารเรือสเปนแล้วการเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนทหารเรือของสหรัฐฯ นั้นง่ายกว่าของกองทัพเรือไทยเป็นอย่างมาก

สำหรับกองทัพอากาศไทยได้พึ่งพาความช่วยเหลือในการพัฒนากำลังพลมาตั้งแต่ในทศวรรษ 2480 โดยรัฐบาลสหรัฐฯ อนุญาตให้ทหารอากาศไทยเข้าฝึกและศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ ของกองทัพอากาศสหรัฐฯ เช่น การอนุญาตให้ ร.ท. หะริน หงสกุล และ ร.ท. ทวี จุลทรัพย์ ได้เข้าศึกษาวิชาการบินที่สหรัฐฯ ที่โรงเรียนการบินไรอัน (Ryan School of Aviation) และโรงเรียนเดินอากาศวีม (Weems School of Navigation) (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2483) หรือการอนุญาตให้พลเรือนเข้าศึกษาวิชาวิศวกรรมอากาศยาน (Aeronautic Engineering) ในมหาวิทยาลัยของสหรัฐฯ ซึ่งขณะนั้นถือว่าเป็นสาขาวิชาที่ศึกษาในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูงอันเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับ ความมั่นคง โดยใน พ.ศ. 2470 รัฐบาลไทยได้ส่งเพิ่ม ลิมปิสวัสดิ์ เข้าศึกษาที่สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology: MIT) เป็นต้น (เพิ่ม ลิมปิสวัสดิ์, 2529)

เมื่อโลกเข้าสู่ยุคสงครามเย็นรัฐบาลไทยยังจำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือในการพัฒนากองทัพอากาศ ซึ่งรัฐบาลสหรัฐฯ เองก็ตอบสนองความต้องการของรัฐบาลไทยเป็นอย่างดี ด้วยการอนุญาตให้ทหารอากาศเข้าฝึกอบรมและศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ ของสหรัฐฯ อยู่เสมอโดยเฉพาะใน พ.ศ. 2494 ซึ่งกองทัพอากาศได้ส่งทหารไปฝึกพร้อมกันถึง 18 นาย (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2494-2495) และใน พ.ศ. 2496 ยังได้ส่งไปศึกษาเพิ่มเติมอีก 10 นาย (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2494-2495) อย่างไรก็ตาม เป้าหมายสำคัญของกองทัพอากาศไทยคือการส่งคนไปศึกษาที่โรงเรียนนายเรืออากาศของสหรัฐฯ (United States Air Force Academy: USAF) แต่ด้วยสถานการณ์สงครามเย็นที่ยังไม่อยู่ในจุดที่จะต้องเร่งพัฒนากองทัพอากาศไทยเท่าใดนัก ทำให้การขอสิทธิแก่นักเรียนนายเรืออากาศไทยไม่ใช่เรื่องที่สหรัฐฯ มองว่าเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างเร่งด่วน

กระทั่งใน พ.ศ. 2503 เมื่อสถานการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีที่ท่าว่าจะทวีความรุนแรงมากขึ้นและรัฐบาลไทยก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการเข้าไปเกี่ยวพันกับสงครามเวียดนามและสงครามลับในลาว ทางของไทยจึงได้ขอสิทธิสำหรับนักเรียนนายเรืออากาศไทยไปศึกษาต่อที่โรงเรียนนายเรืออากาศของสหรัฐฯ ปีละหนึ่งนาย (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2496-2503) ซึ่งก็ได้รับการตอบรับจากสหรัฐฯ ให้ส่งนายทหารเข้าศึกษาต่อ เนื่องจากมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคลากรในกำลังทางอากาศของไทยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ กองทัพอากาศจึงได้ส่งประพัทธ์ ฤทธาคนี ซึ่งเป็นบุตรชายของจอมพลอากาศ พัน รณอากาศ ฤทธาคนี เข้าศึกษาที่โรงเรียนนายเรืออากาศ อย่างไรก็ตาม ด้วยความยุ่งยากของการเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนทหารของสหรัฐฯ โดยเฉพาะกรณีของประพัทธ์ที่เป็นชาวต่างชาติคนแรกที่จะเข้าศึกษายังโรงเรียนแห่งนี้ ทำให้ขั้นตอนการพิจารณาใช้เวลากว่า 2 ปี จนกระทั่งใน พ.ศ. 2505 ทางรัฐบาลสหรัฐฯ จึงอนุมัติให้ประพัทธ์เข้าเรียนที่โรงเรียนนายเรืออากาศ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2502-2505)

แม้ว่าสหรัฐฯ จะมีข้อตกลงในการให้ความช่วยเหลือทางการทหารแก่ไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2493 และได้มีข้อตกลงเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2497 ซึ่งปรากฏว่าสหรัฐฯ ได้อนุญาตให้นายทหารไทยหลายนายเข้าศึกษาและฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ของกองทัพสหรัฐฯ อย่างต่อเนื่อง แต่ทว่าการเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อยทั้งสามเหล่าทัพของสหรัฐฯ กลับประสบความยากลำบากเป็นอย่างมาก ทั้งจากกฎหมายของสหรัฐฯ และข้อจำกัดในเรื่องจำนวนนักเรียนที่สามารถรับเข้าศึกษาได้ แม้ว่ารัฐบาลสหรัฐฯ จะยินดีต้อนรับไทยเข้าศึกษาต่อก็ตาม แต่สิทธิและอำนาจในการอนุญาตให้คนต่างชาติเข้าเรียนอยู่ที่รัฐสภาสหรัฐฯ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สามารถอนุโลมได้และจะต้องกระทำอย่างระมัดระวังเป็นพิเศษเพื่อป้องกันไม่ให้ข้อมูลด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ ตกอยู่ในมือของฝ่ายตรงข้าม อีกทั้งการที่ประเทศพันธมิตรของสหรัฐฯ ต่างต้องการส่งคนมาศึกษาต่อที่โรงเรียนนายร้อยทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องพิจารณาเรื่องนี้อย่างยุติธรรมกับทุกประเทศเพื่อไม่ให้ประเทศเหล่านั้นมองว่ารัฐบาลสหรัฐฯ เลือปฏิบัติต่อประเทศใดประเทศหนึ่ง (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2496-2503)

รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ปรับเปลี่ยนนโยบายเกี่ยวกับการรับชาวต่างชาติเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อยหลังจากที่สงครามเวียดนามทวีความรุนแรงจนอยู่ในจุดที่ประเทศพันธมิตรของสหรัฐฯ ได้ส่งทหารเข้าช่วยเหลือสหรัฐฯ ในสงครามคราวนี้ ทำให้ใน พ.ศ. 2509 รัฐบาลสหรัฐฯ ออกรัฐบัญญัติว่าด้วยการอนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนนายร้อย โดยกำหนดว่าโรงเรียนหนึ่งจะรับนักเรียนต่างชาติได้ปีละไม่เกิน 4 นาย จนถึง พ.ศ. 2513 (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2496-2503) ซึ่งชาวต่างชาติที่ได้รับอนุญาตประกอบไปด้วยนักเรียนทหารจากออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ และไทย เนื่องจากประเทศเหล่านี้ได้ส่งทหารเข้าร่วมรบในสงครามเวียดนาม โดยใน พ.ศ. 2512 รัฐบาลไทยได้ส่งนักเรียนนายเรือทั้งหมด 8 นาย และส่งนักเรียนนายเรืออากาศ จำนวน 3 นาย เพื่อสอบคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2496-2503) อย่างไรก็ตาม แม้รัฐบาลสหรัฐฯ จะอนุญาตให้

ชาวต่างชาติเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนทหารระดับนายร้อยก็ตาม แต่นักเรียนต่างชาติเหล่านี้ต้องสอบแข่งขันเพื่อเข้าศึกษาต่อ ซึ่งนักเรียนทหารไทยจำนวนมากไม่สามารถสอบเข้าได้ด้วยหลายปัจจัยทั้งด้านความรู้ทางภาษาและความรู้ด้านวิชาการ

จากความยากลำบากในการส่งทหารไปศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อยของสหรัฐ รวมถึงหลักสูตรอื่น ๆ ที่มีที่นั้งจำกัดในการรับทหารนักเรียน เช่น หลักสูตรเสนานิการทหารของทั้งสามเหล่าทัพ ทำให้รัฐบาลไทยได้มองตัวเลือกอื่น ๆ ในการส่งนักเรียนนายร้อยทั้งสามเหล่าทัพไปศึกษาต่อวิชาทหาร ซึ่งประเทศในกลุ่มโลกเสรีโดยเฉพาะประเทศที่เป็นสมาชิกซีโต้ได้กลายเป็นทางเลือกสำหรับรัฐบาลไทย โดยพบว่ากองทัพบกได้ส่งนักเรียนนายร้อยหลายนายไปศึกษาต่อวิชาทหารที่ฟิลิปปินส์เนื่องจากโรงเรียนนายร้อยและโรงเรียนเสนานิการของฟิลิปปินส์ที่มีหลักสูตรและโครงสร้างการเรียนการสอนเช่นเดียวกับโรงเรียนทหารของสหรัฐ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2502) นอกจากนี้ยังมีประเทศในกลุ่มโลกเสรีได้ยื่นข้อเสนอรับนักเรียนทหารไทยเข้าศึกษาต่อยังหลักสูตรต่าง ๆ อีกด้วย เช่น ปากีสถาน (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2501-2504) และออสเตรเลีย (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2500) ด้วยเหตุนี้การพัฒนากองทัพไทยในยุคต้นสงครามเย็นที่แม่สหรัฐ จะมียบทบาทสำคัญ แต่ขณะเดียวกันก็ยังมีประเทศในกลุ่มโลกเสรีอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง

8. สรุป

กองทัพไทยในยุคสงครามเย็นเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ จากเดิมที่รัฐบาลดำเนินนโยบายการเมืองระหว่างประเทศแบบถ่วงดุลอำนาจทำให้กองทัพเลือกที่จะพัฒนากองทัพตามทิศทางที่ตนต้องการ ทว่าเมื่อสงครามเย็นเกิดขึ้นและรัฐบาลไทยตัดสินใจดำเนินนโยบายการต่างประเทศแบบขบวนแห่โดยมีสหรัฐ เป็นแกนนำ ทำให้กองทัพไทยจำเป็นต้องดำเนินนโยบายตามความต้องการของสหรัฐ ด้วยเหตุนี้เมื่อเกิดสงครามเกาหลีใน พ.ศ. 2493 ปรากฏว่ารัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องพิสูจน์คุณค่าของไทยให้สหรัฐ เห็นเพื่อให้สหรัฐ สนับสนุนรัฐบาลของจอมพล ป. ที่ขึ้นสู่อำนาจจากการล้มรัฐบาลที่มาจากการเมืองเลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้ทหารไทยจึงเข้าร่วมสงครามเกาหลีกับฝ่ายโลกเสรี แม้ว่าสหรัฐจะเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะอย่างไม่เด็ดขาดด้วยการผลักดันกำลังทหารของเกาหลีเหนือกลับไปอยู่เส้นขนานที่ 38 สำเร็จ ทว่าสงครามคราวนี้ได้เน้นย้ำให้สหรัฐ ต้องเตรียมตัวสำหรับการเผชิญหน้ากับสงครามร้อนในอนาคตอันใกล้ ดังนั้นสหรัฐ จำเป็นที่จะต้องติดอาวุธให้กับพันธมิตรของตนเอง ซึ่งไทยกลายเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญของสหรัฐ ในทวีปเอเชียภายใต้ความเชื่อในทฤษฎีโดมิโนของบรรดานักการเมืองและทหารอเมริกัน

การช่วยเหลือให้กองทัพไทยมีศักยภาพในการป้องกันภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์กลายเป็นนโยบายหลักที่สหรัฐ มีต่อไทยควบคู่ไปกับการปลูกฝังทัศนคติต่อต้านคอมมิวนิสต์ในประชาชนและทหารไทย ซึ่งกระบวนการสำคัญที่สหรัฐ ใช้ก็คือการถ่ายทอดแนวคิดอุดมการณ์

เสรีนิยมผ่านนายทหารที่ได้รับโอกาสไปศึกษาและฝึกทหารที่สหรัฐฯ และประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มโลกเสรี โดยที่สหรัฐฯ มีนโยบายอย่างชัดเจนว่านายทหารที่เข้ารับการฝึกที่สหรัฐฯ จะต้องเห็นด้านดีของการดำเนินนโยบายแบบเสรีนิยม ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีทัศนคติในแง่ลบต่อลัทธิคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกัน สิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญของการรับทหารไปศึกษาและฝึกงานที่สหรัฐฯ คือการคัดเลือกบุคลากรซึ่งทหารที่ได้รับคัดเลือกไปนั้นโดยมากแล้วจะเป็นนายทหารดาวรุ่งในกองทัพหรือนายทหารที่ดำรงตำแหน่งสำคัญอยู่แล้ว ซึ่งในจำนวนเหล่านี้มีนายทหารส่วนหนึ่งที่เคยเข้าร่วมรบในสงครามเกาหลี ด้วยเหตุนี้การคัดเลือกทหารเหล่านี้ไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ ก็เปรียบเสมือนการให้รางวัลตอบแทนและเป็นตัวอย่างให้แก่ทหารนายอื่น ๆ ในกองทัพให้แสดงความกล้าหาญในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ให้เป็นที่ประจักษ์ก็จะทำให้พวกเขามีโอกาสไปศึกษาหรือฝึกทหารที่ต่างประเทศเช่นกัน

ในอีกด้านหนึ่งการที่ทหารไทยได้มีโอกาสเข้าร่วมฝึกและอบรมหลักสูตรทหารต่าง ๆ ของสหรัฐฯ โดยเฉพาะในระดับผู้บังคับกองพันและเสนาริการทหารก็เป็นอีกเป้าหมายสำคัญที่รัฐบาลสหรัฐฯ ต้องการให้นายทหารไทยในระดับที่คุมกำลังรบและวางแผนยุทธศาสตร์มีความเข้าใจในยุทธศาสตร์และยุทธวิธีทางการทหารของสหรัฐฯ เพื่อทำให้การทำการรบร่วมกันระหว่างทหารไทยและสหรัฐฯ ในอนาคตกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นบทเรียนที่เกิดขึ้นจากสงครามเกาหลี ซึ่งสงครามในคราวนั้นปรากฏว่าทหารไทยเข้ารบโดยไม่สามารถประสานงานร่วมกับสหรัฐฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากต่างไม่เข้าใจยุทธวิธีในการรบของอีกฝ่ายหนึ่ง

แต่สำหรับการศึกษาในโรงเรียนนายทหารของสหรัฐฯ ทั้งสามเหล่าทัพ ซึ่งมีที่นั้งจำกัดพบว่าการเข้าศึกษาที่โรงเรียนเหล่านี้เต็มไปด้วยความยากลำบากทั้งจากกฎระเบียบข้อบังคับอย่างใดก็ตาม เมื่อสภาวะสงครามเย็นทวีความรุนแรงขึ้น รัฐบาลสหรัฐฯ ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนนายร้อยไทยเข้าศึกษาต่อภายใต้เงื่อนไขที่จะต้องสอบให้ผ่านเกณฑ์ข้อบังคับ ด้วยเหตุนี้แม้สหรัฐฯ จะให้สิทธิแก่นักเรียนทหารแต่ก็พบว่านักเรียนทหารหลายนายที่รัฐบาลไทยส่งไปสอบคัดเลือกกลับสอบไม่ผ่านและไม่ได้สิทธิเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนทหารของสหรัฐฯ จนในเวลาต่อมากองทัพไทยได้มองหาประเทศพันธมิตรอื่น ๆ ที่จะส่งนักเรียนนายร้อยไทยไปศึกษาต่อ

การส่งกำลังพลไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ พร้อมกับการปฏิรูปกองทัพในช่วงเวลา ก่อนสงครามเวียดนามจะเกิดขึ้นนับว่าเป็นช่วงเวลาอันสำคัญกับการสร้างกองทัพสมัยใหม่ของไทยที่กลายเป็นต้นแบบของกองทัพในยุคปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติการทางการทหารของนายทหาร นอกจากนี้ยังเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่กองทัพไทยพึ่งพาความช่วยเหลือจากกองทัพสหรัฐฯ อย่างเบ็ดเสร็จทำให้กองทัพไทยให้ความสำคัญกับการส่งนายทหารไปศึกษาต่อที่สหรัฐฯ รวมทั้งการพึ่งพาด้านยุทธโปกรณ์เป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง/References

- ณัฐพล ใจจริง. (2563). *ขุนศึก ศักดินา และพญาอินทรี: การเมืองไทยภายใต้ระเบียบโลกของสหรัฐอเมริกา 2491-2500*. พิมพ์ครั้งที่ 1.
- ที่ระลึก พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ม.ป.ช., ม.ว.ม., ท.จ.ว. ในการพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร วันพฤหัสบดีที่ 21 ตุลาคม 2542. (2542). อรุณการพิมพ์.
- เทพ บุญตานนท์. (2565). *ทหารของพระราชากับการสร้างสำนักแห่งศรัทธาและภักดี*. มติชน.
- ชนากิต. (2545). *ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย*. ปิรามิต.
- นายพล 5 แผ่นดิน บิดาแห่งทหารพลร่ม พลเอก เทียนชัย สิริสัมพันธ์: อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลเอก เทียนชัย สิริสัมพันธ์. (2563). ธนอรุณการพิมพ์.
- พวงทอง ภาณุพันธ์. (2556). *สงครามเวียดนาม: สงครามกับความจริงของ "รัฐไทย"*. คบไฟ.
- พล.อ. เทพ กรานเลิศ. (2531). *โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง*.
- พลเรือตรี หม่อมหลวงสงบ ศิริวงษ์. (2547). ม.ป.พ.
- เพิ่ม ลิ้มปัสวัสดิ์. (2529). *อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พล.อ.ท. เพิ่ม ลิ้มปัสสวัสดิ์*. ไทยวัฒนาพานิช.
- ภาณุวัฒน์ อรุณรุ่ง. (2566). *บทบาทของคณะที่ปรึกษาทางการทหารสหรัฐฯ ประจำประเทศไทยและสำนักข่าวสารอเมริกันภายใต้นโยบายปิดล้อมคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยระหว่างปี ค.ศ. 1947-1976* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:314488
- แมคมาน, อาร์. (2565). *สงครามเย็น: ความรู้ฉบับพกพา*. นีคส์เคป.
- มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์. (ม.ป.ป.). *เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ผู้แต่ง*.
- ยง พลบุล และ สุบรรณ เศวตมาลย์. (2500). *ทัศนจักรในสเปญ และ วิวัฒนาการของประเพณีการรับแขกเมือง*. ม.ป.พ.
- รักและอาลัย-- พลเรือตรี สุรพล วรทัศน์ ป.ม., ป.ช. 23 สิงหาคม 2471 - 19 สิงหาคม 2548. (2548). บพิธการพิมพ์.
- ระลึกในการพระราชทานเพลิงศพทหารหาญแห่งกองทัพไทยที่เสียชีวิตจากการปฏิบัติการรบในสาธารณรัฐเวียดนาม มกราคม 2514 - มกราคม 2515. (2515). เกษมสุวรรณ.
- เลิศลักษณ์ ยอดอาวุธ. (2561). *ในม่านฟ้า ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์*.

- สุรชาติ บำรุงสุข. (2528). การฝึกและอบรมทหารระหว่างประเทศ: เครื่องมือของนโยบายการเมือง-การทหาร. *วารสารธรรมศาสตร์*, 14(2), 108-121.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2478-2484). เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. นายอนันต์ ชีตตะสังคะ นักเรียนสังกัดกระทรวงกลาโหมในพระบรมราชูปถัมภ์ (กต.43.8/78). สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2483). เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. นักเรียนสังกัดกระทรวงกลาโหม นายเรืออากาศหะริน หงสกุล (กต.43.10/299). สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2492-2497). เอกสารสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. ขออวูช จากอเมริกา หรือเรื่องอเมริกาให้อวูชแก่ประเทศไทย ([3] สร.0201.13.1/2). สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2493-2498). เอกสารสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. ข้อตกลงเกี่ยวกับการช่วยเหลือทางการทหาร แก่ประเทศไทยของสหรัฐอเมริกา ([2] สร.0201.96/8). สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2494). เอกสารสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. อเมริกาขอทราบรายละเอียดเรื่องจัดระเบียบกองทัพเรือและการรักษาฝั่ง ([2] สร.0201.4.2/10). สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2494-2495). เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. ขออนุมัติส่งนายทหารไปศึกษาวิชา ณ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ (กต.44.4/114). สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2496). เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. การจัดส่งทหารไปศึกษา ตามความตกลงฯ (กต.44.4/115). สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2496-2503). เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. ส่งนักเรียนนายเรือไปศึกษา ณ สหรัฐอเมริกา (กต.43.8/182). สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2497). เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. เอกสารสัญญาข้อตกลงเพิ่มเติมเกี่ยวกับหน้าที่ของหน่วย JUSMAG (กต.14.3/15). สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2500). เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. ทูตทหารบกไทยประจำออสเตรเลีย ขอที่เรียนในโรงเรียนเสนาธิการออสเตรเลียให้แก่ทหารไทย 2 นาย (กต.44.4/129). สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.

- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2500-2503). เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. ขอที่ศึกษา
ในโรงเรียนนายร้อยทหารบกที่ West Point ((2) กต.14.3/100). สำนักหอจดหมายเหตุ
แห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2501-2504). เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. ขอที่ศึกษา
ในโรงเรียนเสนาธิการทหารปากีสถาน (กต.44.4/151). สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ,
กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2502). เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. รัฐบาลฟิลิปปินส์ให้
ที่เรียนแก่นักเรียนนายร้อยทหารบก (กต.44.4/154). สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ,
กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2502-2503). เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. การรับ
ปริญญาบัตรของนักเรียนนายเรือไทยในสเปน (กต.44.4/161). สำนักหอจดหมายเหตุ
แห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2502-2505). เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. นักเรียนทุน
กองทัพอากาศ ศึกษา ณ ประเทศสหรัฐ นายประพัทธ์ ฤทธาคนี (ทุนกองทัพอากาศ)
(กต.43.8/204). สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2503). เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. พันโทสุรินทร์
ชลประเสริฐและพันตรีจวน วรรณรัตน์ไปดูงาน ณ สหรัฐฯ และยุโรป (กต.44.4/170).
สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- หนังสือที่ระลึกในการพระราชทานเพลิงศพผู้ที่เสียชีวิตในกรณีสงครามเกาหลีและเพื่อ
ประเทศชาติ 23-24-25 มีนาคม 2498 ณ วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน. (2498).
ไทยวัฒนาพานิช (แผนกการพิมพ์).
- อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นาวาเอก อุทัย สัตย์เจริญ. (2507). โรงพิมพ์กรมสารบรรณ
ทหารเรือ.
- อนุสรณ์งานออกเมรุพระราชทานเพลิงศพ ขพณฯ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ณ เมรุหลวง
หน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันอาทิตย์ ที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549.
(2549). กราฟิการ์ตพริ้นติ้ง.
- อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงพระศพ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร
ม.จ.ก., ป.ม., ท.จ.ว. ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส
กรุงเทพมหานคร. (2534). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลโท สวัสดิ์ มักการุณ ม.ว.ม., ป.ช., ท.จ.ว. ณ เมรุวัดพระศรี
มหาธาตุวรมหาวิหาร วันพุธที่ 29 มกราคม 2529. (2529). อรุณการพิมพ์.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลโท อนุชิต สีนาดโยธารักษ์ ป.ช., ป.ม. ณ เมรุวัด
มกุฏกษัตริยาราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร วันพุธ ที่ 29 มีนาคม 2543. (2543).
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.สัมพันธ์พาณิชย์.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลเรือตรี สมอง นิสาลักษณ์ ม.ป.ช., ม.ว.ม., ท.จ. ณ วัด
เทพศิรินทราวาส วันพุธที่ 25 ธันวาคม พุทธศักราช 2528. (2528). ม.ป.พ.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลเรือเอก ประพัฒน์ ฤๅษณจันทร์ ม.ป.ช., ม.ว.ม., ท.จ. ณ
เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร วันเสาร์ที่
31 มกราคม พุทธศักราช 2541. (2541). อรุณการพิมพ์.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลอากาศเอก ศาสตราจารย์ ดร.พิสุทธิ์ ฤๅษณจันทร์ ม.ป.ช.,
ม.ว.ม. ณ เมรุ ฌาปนสถาน กองทัพอากาศ วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร บางเขน
วันพฤหัสบดีที่ 12 มีนาคม พุทธศักราช 2535. (2535). ม.ป.พ.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลเอก ทวีป บุญตานนท์ ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัด
โสมนัสวิหาร กรุงเทพมหานคร วันอังคาร ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2546. (2546). อรุณการพิมพ์.

อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ พลเรือโท อูระ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ณ วัดธาตุทอง
กรุงเทพมหานคร วันพฤหัสบดีที่ 4 เมษายน พุทธศักราช 2545. (2545). อรุณการพิมพ์.

อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พ.อ. (พิเศษ) สนิท ชุมนานนท์ ณ เมรุวัดโสมนัสวิหาร วัน
พฤหัสบดีที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2515. (2515). โรงพิมพ์ส่งเสริมอาชีพ.

Chinwanno, A. (2021). *The Quest for Thai - US Alliance*. International Studies Center,
Ministry of Foreign Affairs.

Fenton, D. M. (2006), *SEATO and the defence of Southeast Asia 1955-1965*
[Doctoral Dissertation, University of New South Wales]. UNSW Library.
[https://unsworks.unsw.edu.au/entities/publication/a080d97e-3dc9-4534-9cd3-
fe8c401310b8](https://unsworks.unsw.edu.au/entities/publication/a080d97e-3dc9-4534-9cd3-fe8c401310b8)

Fineman, D. M. (1993). *The United States and military government in Thailand,
1947-1958* (Publication No. 9414900) [Doctoral Dissertation, Yale University].
ProQuest Dissertations & Theses Global.

Hyun, S. (2014). *Indigenize the Cold War: Nation-building by the Border Patrol Police of
Thailand, 1945-1980* (Publication No. 3668354) [Doctoral dissertation, University
of Wisconsin-Madison]. ProQuest Dissertations & Theses Global.

León-Aguinaga, P., & Delgado Gómez-Escalonilla, L. (2021). The deployment of US
military assistance to Spain in the 1950s: limited modernisation and strategic
dependence. *Cold War History*, 21, 55-70.

- Osornprasop, S. (2012). Thailand and the secret war in Laos: the origins of engagement. In M. H. Murfett (Ed.), *Cold War Southeast Asia* (pp. 165-194). Marshall Cavendish International (Asia) Pte. Ltd.
- Ritharom, C. (1976). *The making of the Thai – U.S. military alliance and the SEATO Treaty of 1954: A case study in Thai decision – making* (Publication No. 7615781) [Doctoral dissertation, Claremont Graduate University]. ProQuest Dissertations & Theses Global.
- Rosenberg, E. (2010). Consumer capitalism and the end of the Cold War. In M. P. Leffler & O. A. Westad (Eds.), *The Cambridge History of the Cold War Volume 3: Endings* (pp. 489-512). Cambridge University Press.
- Ruth, R. A. (2011). *In Buddha's company: Thai soldiers in the Vietnam War*. University of Hawai'i Press.
- Young, E. M. (1995). *Aerial nationalism: A history of aviation in Thailand*. Smithsonian Institution Press.